

Motivy netradičních studentů k dalšímu vzdělávání ve vybraném programu na UTB

Andrea Stachová

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea Stachová**
Osobní číslo: **H16048**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Motivy netradičních studentů k dalšímu vzdělávání ve vybraném programu na UTB**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek vztahujících se k motivaci ve vzdělávání, terciárnímu vzdělávání a charakteristice netradičních studentů.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Realizace výsledků výzkumu a jejich shrnutí.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

NAKONEČNÝ, Milan. Motivace lidského chování. 1. vyd. Praha: Academia 1996, 270 s. ISBN 80-200-0592-7.

BENEŠ, Milan. Andragogika. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada: Pedagogika, 2014. 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/200711/contents/nkc20071748709_1.pdf

STRAUSS, Anselm L. a Juliet M. CORBIN. Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert, 1999, 196 s. SCAN. ISBN 808583460X.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. Andragogický slovník. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jan Kalenda, Ph.D.**

Centrum výzkumu FHS

Datum zadání bakalářské práce: **19. prosince 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 19. prosince 2018

Mgr. Alena Lengálová, Ph.D.
děkanka

L.S.

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako ~~spoluautor~~.

Ve Zlíně 26.5.2019

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na netradiční studenty a jejich motivace, které je vedly ke studiu na Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Taktéž se zabývá faktory, které ovlivňují jejich volbu a bariérami, které jim ve studiu bránily. Primárně se zaměřujeme na motivaci netradičních studentů pro vybrané studijní programy. Práce je klasicky složena ze dvou navazujících částí, praktické a teoretické. První teoretická část se zabývá pojmy, jež jsou základem zmíněné problematiky. Patří sem motivace, celoživotní vzdělávání, faktory a bariéry. Důležitou kapitolou je charakteristika netradičních studentů. Dále jsou v této části charakterizovány zvolené studijní programy. Praktický díl této práce je věnován samotnému výzkumu, při kterém se kvantitativní metodou zjišťovaly motivy, bariery a z části očekávání netradičních studentů vybraných programů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Klíčová slova: Netradiční studenti, celoživotní vzdělávání, motivace, vnější motivace, vnitřní motivace, překážky, bariéry

ABSTRACT

This bachelor thesis studies the motives of non-traditional students that led them into the study at Tomas Bata University in Zlín. It also deals with the factors that are influencing their choice as well as potential barriers that might have prevented them from the intended study. The primary focus is given to the motives of non-traditional students for selecting a specific program degree. The thesis contains two parts, practical and theoretical. The first theoretical part deals with all the terms that are the basis of the mentioned issue. These include motivation, lifelong learning, factors and barriers. An important chapter is the characteristics of non-traditional students. Furthermore, the selected study programs are also characterized and described in this part. The practical part of the thesis is devoted to the research itself, in which the quantitative method was used to find out the motives, barriers and partly the expectations of non-traditional students of selected programs of the Tomas Bata University in Zlín.

Keywords: non-traditional students, lifelong learning, motivations, external motivation, internal motivation, barriers

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Janu Kalendovi, Ph.D. za čas, který mi věnoval a trpělivost s jakou přistupoval k naší spolupráci.

Dále moc děkuji své drahé rodině. Muži a dětem, kteří mě podporovali a motivovali ve studiu.

A v neposlední řadě svým milým spolužákům a spolužačkám i kolegům a kolegyním ze zaměstnání.

Motto:

„Jednej tak, abys byl šťastný, ne abys ses šťastným jen zdál.“

Seneca

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 MOTIVACE, PŘEKÁŽKY A BARIÉRY.....	13
1.1 MOTIVACE A JEJÍ VYMEZENÍ.....	13
1.1.1 Teorie motivace.....	15
1.1.2 Druhy motivací.....	17
1.1.3 Motivace ve vzdělávání dospělých	18
1.2 PŘEKÁŽKY A BARIÉRY	20
1.2.1 Druhy bariér	20
1.2.2 Nezaměstnanost.....	23
2 DOSPĚLÝ ÚČASTNÍK VZDĚLÁVÁNÍ -NETRADIČNÍ STUDENT	28
3 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	32
3.1 DRUHY VZDĚLÁVÁNÍ.....	33
3.2 VYBRANÉ STUDIJNÍ PROGRAMY.....	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 VÝZKUM.....	38
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍL, OTÁZKY A HYPOTÉZY	38
5 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	41
5.1 VÝZKUMNÝ VZOREK	41
5.2 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO VZORKU	42
5.3 ANALÝZA DAT.....	46
5.4 INTERPRETACE DAT	58
5.5 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	59
6 INTERPETACE VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ	63
7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	65
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	69
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	74
SEZNAM OBRÁZKŮ	75
SEZNAM GRAFŮ	76
SEZNAM TABULEK.....	77
SEZNAM PŘÍLOH.....	78

ÚVOD

Každý člověk má právo na důstojný život. Každý člověk má právo na vzdělání. A jedním ze základních předpokladů úspěšného života je naplnění svých cílů, přání, snů a tužeb. Tyto myšlenky nás lehce budou provázet bakalářskou prací, kterou máte k dispozici. Ústředním tématem jsou motivace a naplňování osobních cílů ve vzdělání a vzdělávání netradičních studentů. Naše společnost patří mezi nejvyspělejší a vzdělání právem považuje za jednu ze svých priorit. Stát má odpovědnost a povinnost umožnit svým občanům kvalitní vzdělání. Svým přístupem k učení a vzdělávání si každý jedinec zvyšuje následně svou kvalitu života. Tímto se ovlivňuje společnost taková jakožto celek. Proto rozvoj a podpora vzdělanosti přímo navazuje na růst ekonomiky státu. I statistické údaje nám potvrzují, že zejména zájem o vysokoškolské studium se značně znásobil. Od roku 1989 přibýlo nemálo vysokých škol a to jak státních, tak i soukromých. O vzdělání mají zájem nejen řádní studenti, ale i dospělí jedinci, kteří jsou již ekonomicky činní.

Co motivuje dospělé osoby, které dlouhodobě budují svou pracovní kariéru, k tomu, aby se vrátili v pokročilém věku zpět do školních lavic? Jaká síla je přesvědčí, opustit zaběhlý životní standart a věnovat se nad rámec svých běžných rodinných a pracovních povinností studiu, vypracovávání seminárních prací, přípravě na zkoušky či psaní bakalářských prací? Co je tím pohonem? A co většině obyvatel v tomto kroku brání? A mají dospělí studenti dostatečné možnosti informací k uspokojení své „studijní“ potřeby? Vysoké školy nabízejí nové výukové programy, tak aby vyhovovali takzvaným netradičním studentům, ale také potřebám společnosti jako takové.

V této bakalářské práci se budeme setkávat s různými typy motivací. Řadu dospělých motivuje k dalšímu vzdělávání potřeba získání titulu, rozšíření si znalostí, postup v zaměstnání, seberealizace a podobně. Už dávno neplatí, že jednou získané znalosti jsou postačující po celý život

Cílem bakalářské práce je zjistit co motivuje studenty ke studiu na vysoké škole, ale také jaké bariéry překonávají v před nástupem k studiu. Tématem tohoto výzkumu jsou motivace studentů UTB oboru Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře k dalšímu vzdělávání a Sociální pedagogiky.

Praktická část je zaměřena na definici hlavního výzkumného cíle, dílčích cílů a výzkumných otázek. Popisuje metody výzkumu a sběr dat. Cílem je pomocí kvantitativního výzkumu a dotazníkového šetření objasnit hlavní cíl a odpovědět na jednotlivé výzkumné otázky.

Kromě motivace netradičních studentů zjišťuje faktory, které je ovlivňovaly při volbě studia. A také zjistíme, se kterými překážkami se netradiční studenti musí potýkat. Sama jsem studentkou ve středním věku a jsem si vědoma propastného rozdílu mezi tím, jak jsem studovala střední školu a jak ke studiu přistupuji dnes. Zásadní rozdíl, o kterém se zmíníme i v samotné bakalářské práci, je v povinnosti studovat. Děti a mladí studenti musí do školy, oproti netradičním studentům, kteří mohou- mají svobodnou vůli. Při vzdělávání dospělých je třeba mít stále na paměti, že se většinou jedná o ekonomicky činné osoby. Osoby, které mají své rodiny, koníčky, starosti, povinnosti, návyky a podobně. Opět se tedy zeptejme: „Co je tedy důvodem, aby dospělý člověk začal opět studovat a chodit do školy?“ Přichází pouze jedna odpověď- silná motivace.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MOTIVACE, PŘEKÁŽKY A BARIÉRY

V prvních kapitolách teoretické části se seznámíme se základními pojmy, které jsou pro celou bakalářskou práci klíčové. Jedná se o motivace, motiv, překážky a bariéry. Tyto pojmy si vysvětlíme dle charakteristiky z odborné literatury, uvedeme si jejich příklady a návaznost na praktickou část. Motivace, překážky a bariéry burcují nebo utlumují činnost netradičních studentů, které jsme si pro tento výzkum zvolili. Proto je důležité si osvětlit po teoretické stránce jak jsou chápány, děleny, jaké známe druhy a případně, kdo se touto problematikou zabývá.

1.1 Motivace a její vymezení

Jako první se budeme zabývat klíčovým pojmem, za který považujeme motivaci. Toto termín je pro celou práci zásadní, klíčový a bude se v ní stále prolínat a opakovat. Lajk vnímá termín „motivace“ jako „něco co jej žene k určité akci“. V odborné literatuře se tímto pojmem zabývá řada významných psychologů, pedagogů či sociologů. I v odborném tisku, z oblasti řízení lidských zdrojů, se stále častěji pracuje právě s motivací a to například jako se stimulem podřízených k lepšímu pracovnímu výkonu. My se však v tuto chvíli zaměříme na motivace obecně a motivace ke vzdělávání. V posledních letech je toto téma velmi aktuální a sledované. Často na něj narážíme. Dnešní moderní společnost se tímto pojmem intenzivně zabývá a zkoumá jej. A pro jeho pochopení se nyní zaměříme, jak už jsme zmínili, na charakteristiku motivací, jejich druhy a dělení. Zejména pak v praktické části s tímto termínem budeme pracovat a vyhodnocovat jej, proto je důležité si osvětlit, aby obě části na sebe navazují.

„Motivace“ jakožto odborný termín má své kořeny v latinském slově „movere“. Což znamená hýbat se, pohybovat se. Jedná se tedy o souhrnné označení pro všechny vnitřní podměty. Ty následně vedou jedince k vykonání určité činnosti či k určitému jednání. Podle Jelínka (2017) můžeme motivaci charakterizovat jako faktor či soubor několika faktorů, které vedou jedince k takzvané energetizaci nebo jinak řečeno nastartování organismu. Jelínek (2017) dále uvádí, že můžeme motivaci chápat jako usměrňovač našeho chování k dosažení určitého cíle. Jako jednoduchou charakteristiku motivace můžeme uvést zrození energie, která udržuje jedince v stavu chtění. Stejně tak budeme nahlížet v praktické části na netradiční studenty, kteří se motivovali ke studiu na UTB ve Zlíně. Přesněji tuto myšlenku rozvíjí Nakonečný (2003) ve své publikaci. Zmiňuje se i o podobném pojmu, motiv.“ Rozdíl

mezi motivací a motivem popisuje následovně: „*Pojem motivace vyjadřuje více či méně krátkodobou tendenci, tedy proces, kdežto pojem motiv vyjadřuje v čase relativně stálou předpokládanou motivační dispozici*“ (Nakonečný 2003, s. 196). Logicky je pro pochopení motivací důležité zjištění, co tyto pocity povzbuzuje, kde pramení či co je ovlivňuje. Lidské chování je složitý proces, který se do velké míry ovlivňuje tím, po čem člověk velice intenzivně touží a na druhé straně jej může jiný podmět odpuzovat. Tato škála v pozitivních a negativních emocích je značně široká. Zajímavé je též zjištění, že v průběhu života se emoce k určitým podmětům mohou měnit. A často se tak děje. Co bylo dříve vnímáno jako pozitivní motivace- jeví se nyní jak demotivující a obráceně. V naší práci se nad touto myšlenkou v krátkosti pozastavíme. Jelikož se v praktické části budeme zejména zabývat dospělými studenty, musíme rozhodně uvést, že existuje zásadní rozdíl mezi motivací věkových skupin. Například děti a mládež vstupují do vzdělávacího procesu povinně. Dospělí jsou k dalšímu vzdělávání nějakým způsobem (vnitřně nebo z okolí) motivováni a volí jej jako vlastní rozhodnutí své vlastní svobodné vůle. Toto odhodlání pro návrat k dalšího vzdělávání (a to ať formálnímu či neformálnímu) však provází právě určité překážky, které více či méně ovlivňují ono rozhodnutí, zda vůbec učinit první krok k dalšímu vzdělávání. Každý dospělý je ovlivňován právě jinými faktory a brzděn barierami. O to silnější musí být ona motivace, která jej vede právě k prvnímu kroku. Palán například popisuje motivaci jako „*Dynamický intrapsychický proces, v němž vzájemné vztahy podnětů (motivace vnitřní) a prostředí (motivace vnější) vytvářejí napětí, soustředění a zaměření aktivity, která po rozhodovacím procesu vede k cíli. Vzájemný vztah a souhrn hybných faktorů (motivů, pohnutek), které podmiňují a energizují lidské jednání v určité situaci*“ (Palán, 2002, s. 125). Palán se také ve stejné publikaci zmiňuje nebo spíše poukazuje na další dva specifické druhy motivace – pozitivní a negativní. „*Pozitivní motivace je umocňována i pocitem vnitřního uspokojení. Ten se projevuje, i když jde o učení pouze utilitární (učení pro získání výhod). Mění se s věkem.*“ (Palán, 2002, s. 126).

Motivace se v jedinci rodí, rozvíjí a provází člověka celým životem. Jako jednoduché zdroje motivace můžeme uvést:

- potřeby (potřeba socializace, získání zkušeností)
- návyky
- zájmy (koníčky, hobby)
- hodnoty a hodnotové orientace (morálka)

- ideály

Beneš (2014) se zaměřil ve své publikaci na stimuly, které pozorujeme u dospělých, kteří se po delší odmlce vrací k formálnímu vzdělávání. Strukturoval motivy účasti na dalším vzdělávání. následovně:

- *„Sociální kontakt. Účastníci se snaží navázat nebo rozvinout kontakty, hledají akceptaci druhých, chtějí alespoň pochopit osobní problémy, zlepšit svoji sociální pozici, mají potřebu skupinových aktivit a přátelství spřízněných lidí.*
- *Sociální podněty. Účastníci se snaží o získání prostoru nezatěžovaného každodenními tlaky a frustracemi.*
- *Profesní důvody. Zajištění nebo rozvoj vlastní pozice v zaměstnání.*
- *Participace na politickém, hlavně komunálním životě. Hlavním důvodem je zlepšení svých schopností účasti na komunálních záležitostech.*
- *Vnější očekávání. Účastník následuje doporučení zaměstnavatele, přátel, sociálních pracovníků, poradenských služeb atd.*
- *Kognitivní (poznávací) zájmy. Tato motivace odpovídá klasické představě vzdělávání dospělých, která vycházela z vlastní hodnoty znalostí a jejich získávání.“ (Beneš 2014, s. 106)*

Toto obecné rozdělení se může u určitých skupin dospělých studentů lišit. Nemůžeme je brát jako jednotnou šablonu pro všechny. Rozdíly pak vnímáme u skupin s výraznějším věkovým odstupem, vzděláním, pohlavím, ekonomické stability, sociálního postavení, počtu dětí, rodinného stavu a dle dalších okolností.

1.1.1 Teorie motivace

Významným psychologem, který se podrobně zabýval potřebami, mezi které bezpochyby tvoří právě motivace k určitému pohybu, k určité činnosti je Abraham Maslow. Je autorem známé teorie „hierarchického uspořádání potřeb.“ Uspořádal do pyramidy pět základních skupin lidských potřeb a tím podtrhl jejich četnost a významnost. Základem prvního patra pyramidy jsou fyziologické a biologické potřeby založené na samotné nutnosti existence jedince. Patří sem potřeba dýchání, přijímání potravy, přijímání tekutin, potřeba tepla, potřeba spánku či odpočinku, sexuální potřeby a podobně. Tyto potřeby pociťuje každý tvor. V druhém – mírně zúženém patře nacházíme potřeby jistoty a bezpečí. Ty jsou zde popsány jakou nutnou potřebou vyhnouti se neznámému, nebezpečí, nezvyklému a jak již bylo zmíněno

nutná potřeba pocitu bezpečí a konformity. Třetí úroveň hierarchie tvoří potřeba lásky, sounáležitosti. Zahrnujeme sem dále potřebu k někomu patřit, být milován, potřebu mít někoho sám rád, a také potřebu vědomí, že je jedinec pozitivně přijímán. Předposlední stupeň Maslowovi pyramidy zahrnuje uznání, úctu, ocenění, pochvaly, pozitivní hodnocení od druhých i kladné sebevnímání. V této rovině se nachází i motivace, se kterými pracují i naši vybraní studenti v našem výzkumu. Potřeba uznání může být jednou z těch, které působily na dospělé a podpořila jejich rozhodování. A na samotném vrcholu hierarchického uspořádání potřeb se nacházejí další, silnější motivace. Patří sem potřeba seberealizace, rozvíjet sám sebe. Bývají také popsány jako vyšší zájmy.

Obrázek 1 Hierarchické uspořádání potřeb

Zdroj: vlastní

Výše znázorněná pyramida se, jak již víme, zaměřuje na biologické a duševní potřeby jedince. Existují však i další teorie, které se stejně jako Maslowova pyramida používají při pochopení motivačních faktorů. Jedná se například o „Teorii tří faktorů“. Plevová (2012) ji zmiňuje ve své publikaci. Tato teorie Clayтона P. Alderferova vychází z výzkumů lidského chování a zredukoval je z pěti úrovní na tři skupiny.

Dle C.P.Alderferova jsou to tyto:

- *Existenční (Existence) - mzda, jistota zaměstnání*

- *Vztahové (Relatedness) - přátelství, vztahy, společné cíle, uznání v sociální síti*
- *Růstové (Growth) - seberealizace v zaměstnání a profesní růst*

Plevová (2012, str 159).

I v našem dotazníkovém šetření jsou použity výše uvedené faktory. Dotazy jsou směřovány na všechny tři úrovně. Respondenti jsou konfrontováni s vlastním pocitem, která skupina zda existenční, vztahová nebo růstová ovlivňovala nejvíce jejich rozhodnutí k formálnímu studiu ve vybraném programu.

1.1.2 Druhy motivací

Nesmíme dále opomenout na další základní členění potřeb/motivací. S tím se setkáváme například u Nakonečného (1992), který v psychologii rozlišuje dvě skupiny motivů k činnosti. Následně se zaměříme na motivace, které se váží k studiu a vzdělávání. Uvedeme základní pojmy a příklady.

Vnitřní motivace

Vnitřní motivy souvisí se studiem samotným. Mezi nejvýznamnější vnitřní motivy řadíme:

- potřebu samotného činu (Aktivizace- jedinec má potřebu učinit první krok k dosažení cíle a následně setrvat v zvolené činnosti.)
- potřebu se zabavit něčím, radovat se z činnosti samotné (potřeba nenudit se x zaměstnat se)
- potřebu zjištění smyslu života a též potřebu vlastní seberealizace (Zjistit své limity a překonat je a rozšířit si své obzory.)
- snaha o činnost, například studium, která je smysluplná. A její výsledky jsou hodnotné či hmatatelné. (Potřeba smysluplnosti samotného konání a zároveň potřeba viditelného výsledku.)
- snaha o získání předpokladu pro další uplatnění v zaměstnání (Potřeba nabyté znalosti v budoucnu uplatnit.)
- potřebu sociálního kontaktu s druhými lidmi podobných zájmů a podobných potřeb (Potřeba setkávat se s lidmi totožných nebo velice blízkých zájmů a následná konfrontace s nimi.)
- potřeba získávání nových přátel

- potřebu seberealizace (Uplatnění své osoby a osobnosti.)
- dobrý výkon přináší jedinci radost či uspokojení (Spokojenost sám se sebou x se svou prací)

Vnější motivace

Druhou skupinou jsou motivy extrinsické neboli vnější. Jejichž uspokojení a případně následné dosažení cíle nesouvisí přímo se studiem samotným. Vnějším stimulem se může stát jakýkoliv podmět z okolního prostředí. Záleží však na tom, zda má pro jedince v danou chvíli motivační hodnotu. Můžeme říci, že leží mimo oblast studia.

Do této skupiny patří:

- potřeba jistoty
- dosažení vyššího stupně vzdělání přináší člověku vyšší šanci uplatnit se na trhu práce
- potřeba potvrzení vlastní důležitosti
- motiv sebepotvrzení, který může být spojován s prestiží studovaného oboru
- potřeba sounáležitosti, partnerského vztahu
- prostředí školy je místem, kde se potkávají příslušníci druhého pohlaví a mají možnost spolu navazovat kontakty.

Všechny výše uvedené potřeby vedou člověka i naše netradiční studenty více či méně, dříve či později k zamyšlení jak zvolenou potřebu s nejsilnější energií uspokojit.

1.1.3 Motivace ve vzdělávání dospělých

V této podkapitole si identifikujeme motivace, jež vedou dospělé ke vzdělávání. V našem výzkumu se jedná o studenty netradiční. Opět uvádíme, že každý dospělý člověk přistupuje ke vzdělávání s jinou pohnutkou. Jednotlivec je zatížen svým osobním vnímáním života, svou kulturou, zkušenostmi či potřebami. Palán (2002) popisuje motivace ke vzdělávání následovně: „*Motivace ke vzdělávání je mechanismus podnětů, které podmiňují lidské jednání. Je to také základní podmínka aktivní účasti ve vzdělávacím procesu. Působí zde v jednotě motivy primární i sekundární. Uvádí se členění motivace na habituální (pohnutky, které se odvozují od dříve získaných postojů a způsobů chování – např. postoj ke studiu vůbec) a aktuální (působí momentální, krátkodobé motivy – strach z uplatnění na trhu práce apod.).*

Motivaci ve vzdělávání je třeba chápat jako komplex různorodých a vzájemně se podmiňujících faktorů (motivů). Je pozitivně zjištěno, že studijní úspěch zesiluje a stabilizuje výkonostní studijní motivaci. Neúspěchy nebo přehnané nároky ji snižují a vyvolávají trému“ (Palán 2002). Vycházejme z teorie, že v současnosti se musí vzdělávat téměř každý. Tuto myšlenku jsme již několikrát zmínili. Zrychlení životního tempa, vyšší nároky na zaměstnání, hledání zaměstnání, potřeba seberealizace či nutnost zvýšení si kvalifikace, toto jsou neviditelné faktory, které dnes a denně působí na každého z nás. Beneš (2014) se ve své publikaci nad potřebou vzdělávání pozastavuje a zaměřuje se i na fakt, že v reálu se bohužel většina populace nevzdělává. A to i přes uvědomění si, že celoživotní vzdělávání je skutečně nutné. Dále se autor zamýšlí nad faktory, které také silně ovlivňují naše rozhodnutí před účastí ke vzdělávání. „*Účast na dalším vzdělávání ovlivňuje mnoho faktorů, například společenské klima ve vztahu k učení, epochální témata a výzvy, vzájemné vztahy s okolím, aktuální životní situace a neposlední řadě charakter osobnosti.*“ (Beneš, 2014, s.104).

Prusáková uvádí a popisuje dvě složky motivů. Jedna dodává studujícím sílu a energii k činnostem a druhá určuje směr prováděné činnosti. *Motivy ve vztahu k cílovým skupinám jsou následující:*

- *Individuální motivace: tito lidé hledají vzdělávání pro svůj osobní růst.*
- *Sociální motivace v užším kontextu: lidé takto motivovaní se chtějí zlepšit v určitém společenstvu, například v rodině jako rodič nebo partner.*
- *Sociální motivace v širším kontextu: tito lidé se snaží lépe se uplatnit v úloze občana, voliče nebo spotřebitele.*
- *Ekonomická motivace: lidé s touto motivací si chtějí najít lepší práci, setrvat při současné práci, nebo si inovovat vzdělání.*
- *Vzdělávací motivace: takto motivovaní lidé se chtějí připravit pro další formy vzdělávání.*

Existují i skupiny se specifickými motivy, tito přicházejí studovat kvůli sociálnímu kontaktu, nebo se od nich vzdělávání vyžaduje (Prusáková, 2005, s.108).

Poznámka: Jestliže požadujeme, aby motivace byla dostatečně silná a vedla směrem, který je pro dotyčnou osobu žádoucí, je potřeba spojit vnitřní a vnější motivy v jeden společný a silný celek, který působí společně. V případě učení je však značně důležité, aby přecházela převaha motivů vnějších k motivům vnitřním. To znamená, aby stimulace rodiny, zaměstnání či práce časem převýšila kvalitnější vnitřní potřeba chtít se sám učit, rozšířit si obzory,

poznat něco nového. *Dospělý člověk si přesněji uvědomuje cíle učení – to, co od něho očekává. Jeho postoj je tedy dán spíše cílevědomostí. Motivace je i jedním ze znaků efektivnosti studijního procesu. Podstatné je i to, že učení dospělých většinou neprobíhá s důrazem na uspokojení poznání, ale z potřeby řešit určité problémy. Významná při učení je především pozitivní motivace (zvědavost, předsevzetí, radost z úspěchu, vůle něco dokázat). Méně účinná je motivace negativní – motivování strachem ze sankcí (i když toto rozlišování je spíše teoretické, protože pro každého člověka je motivující radost z úspěchu a síla motivu bývá zeslabována strachem z neúspěchu)*“ (Palán 2002, s. 126).

1.2 Překážky a bariery

Pro uchopení této práce a následného výzkumu je potřebné si uvědomit, že motivace na jedné straně aktivují osoby k akci a jednání, ale na druhé straně se objevuje velké množství bariér a překážek, které jejich rozhodnutí mohou zastavit, zpomalit či jinak omezit. Následující kapitola přinese konkrétní příklady, jež brání dospělým studentů-netradičním studentům zejména, v účasti na dalším vzdělávání. Uvedeme tedy bariery, se kterými se v běžném životě potýkají.

1.2.1 Druhy bariér

Návrat do vzdělávacího systému pro celou řadu netradiční studenty přináší jak výhody, které mohou dosáhnout studiem, v podobě vyššího vzdělání, rozšíření všeobecného přehledu, větší konkurenceschopnost na pracovním trhu, ale také četné nevýhody. Mezi ty můžeme řadit nedostatek volného času, omezení času tráveného s rodinou a přáteli, často i absence v zaměstnání. Pro některé dospělé může být vzdělávání ztížené zdravotním stavem, jazykovou bariérou či jiným omezením.

„V oblasti bariér můžeme v kontextu vzdělávání dospělých hovořit o dvou kategoriích bariér. Za první, o vnitřních – osobnostních – bariérách, jimiž jsou akceptace zažitého tradičního modelu vzdělávání (kontinuálního a umístěného do mladého věku), vlastní přesvědčení o dostatečnosti znalostí a dovedností pro výkon profese, malý zájem o osobní rozvoj cestou formálního vzdělávání (studia), demotivující zkušenosti ze školy („ve škole se mně nedařilo“ a „ve škole se mně“ nelíbilo). Za druhé, jako o vnějších – situačních bariérách, jimiž je nedostatek vnějších impulzů ke vzdělávací aktivitě, není nutné studovat ke zlepšení pozice

v zaměstnání, není nutné studovat pro udržení zaměstnání, není nutné studovat ani pro získání zaměstnání“ (Rabušicová, Rabušic, Šeďová, 2008, s. 104-105).

Bočková (2000) uváděla tyto bariéry celoživotního vzdělávání:

- Tradiční vnímání vzdělávání jako vzdělávání pouze pro děti a mládež
- Starší dospělí se vrací ke vzdělávání v menší míře než je to u mladší generace
- Vliv na další účast ve vzdělávání má i úroveň- výše předchozího dosaženého vzdělání. Platí, že osoby s vyšším vzděláním se vzdělávají častěji než ty s nižším
- Dostupnost- školy se nachází hlavně ve větších městech
- Pracovní vytížení
- Rodinné povinnosti, péče o děti a domácnost
- Nestřetává se nabídka vzdělávacích aktivit s poptávkou a potřebou potencionálních studentů
- Finanční náročnost – školné, jízdné, pořízení pomůcek a podobně
- Zdravotní omezení

Některé ze zmíněných bariér jsou použity v praktické části našeho výzkumu.

Následující tabulka nám znázorní jaké bariéry jsou považovány za nejčastější. A případně které skupiny netradičních studentů převážně tyto bariéry musí překonávat či se s nimi potýkat. Každý dospělý však vstupuje do procesu s jinou osobní historií, s jinou rodinnou zátěží, výchovou nebo hendikepem. Tím chceme říci, že například finanční problémy mohou bránit i zaměstnanému muži s hypotékou. Či sebedůvěra může bránit ve studiu mladému člověku.

Bariéra x překážka ve studiu	Nejčastější skupina
finanční náročnost	nezaměstnaní a matky na mateřské dovolené, v zahraničí studenti splácí půjčky na studium
časová náročnost	většina lidí- pro většinu z nás jsou hlavní prioritou rodina, práce, koníčky, odpočinek
nedostatek motivace	u mnoho lidí - lenost
nízká informovanost	málo informací o možnostech

nedůvěra v efektivnost dalšího vzdělávání při hledání práce	špatná zkušenost
sebedůvěra	u většiny hlavně starších lidí
rodinné povinnosti	Péče o děti, péče o jiné závislé osoby
rodinné problémy	narušené vztahy, rozvod, smrt blízké osoby
dostupnost vzdělání v dané lokalitě	dojíždění do vzdálenějšího města
síla vůle	nedostatečná síla, prokrastinace
obavy ze studia a náročnosti studia	většinou u starších osob, kteří jsou mimo vzdělávací proces delší dobu
nízká důvěra ve své schopnosti	velké množství starších studentů
špatné zkušenosti ze systému vzdělávání	pramení z období povinné školní docházky

Tabulka 1 Bariér a překážek ve studiu

Zdroj: vlastní (Vzdělávání dospělých v ČR, 2009, s. 8)

Tématem vnějších a vnitřních bariér se též zabývá Svatošová (2010). Jako vnitřní bariéry uvádí podobně nedostatek sebevědomí, nedostatek času, vyplývající stres ze zmíněného nedostatku času. Dále nepříliš velkou motivaci, nemoci či únavu a také již zmiňované osobní a pracovní problémy. Do kategorie vnějších bariér řadí nedostatek informací o nabídce vzdělávání, nízkou touhu (motivaci) po úspěchu a v neposlední řadě negativní vliv okolí. A to jak pracovní tak osobní.

Rabušicová, Rabušic a Šed'ová, provedli na téma bariér samostatný výzkum. Při interpretaci výsledků šetření uvádějí jako nejvýznamnější důvod nedostatek finančních prostředků (53%), vysokou úroveň pracovního zaneprázdnění (48%) a velký počet koníčků (39%). Z osobnostních bariér se rozhodlo 49% respondentů pro odpověď, že účast ve vzdělávání pro ně nemá smysl a 36% má obavy, že by návrat nezvládla (Rabušicová, Rabušic, Šed'ová, 2008, s. 105). Autoři též zmiňují bariéry osobní, situační a institucionální. Ve výzkumu, který se zabýval překážkami dospělých v neformálním vzdělávání uvedli následující příklady. Můžeme tvrdit, že totožné nebo velmi podobné překážky musí překonávat taktéž netradiční studenti formálního studia.

Uvádí tedy tyto osobní bariéry:

- Účast ve vzdělávání pro mě nemá smysl
- Obavy z neúspěchu

- Nedůvěra ve dosavadní vzdělání

Situační bariéry:

- Nedostatek finančních prostředků
- Zaneprázdněnost
- Velké množství koníčků a aktivit
- Péče o děti a rodinu
- Zdravotní důvody

Institucionální bariéry:

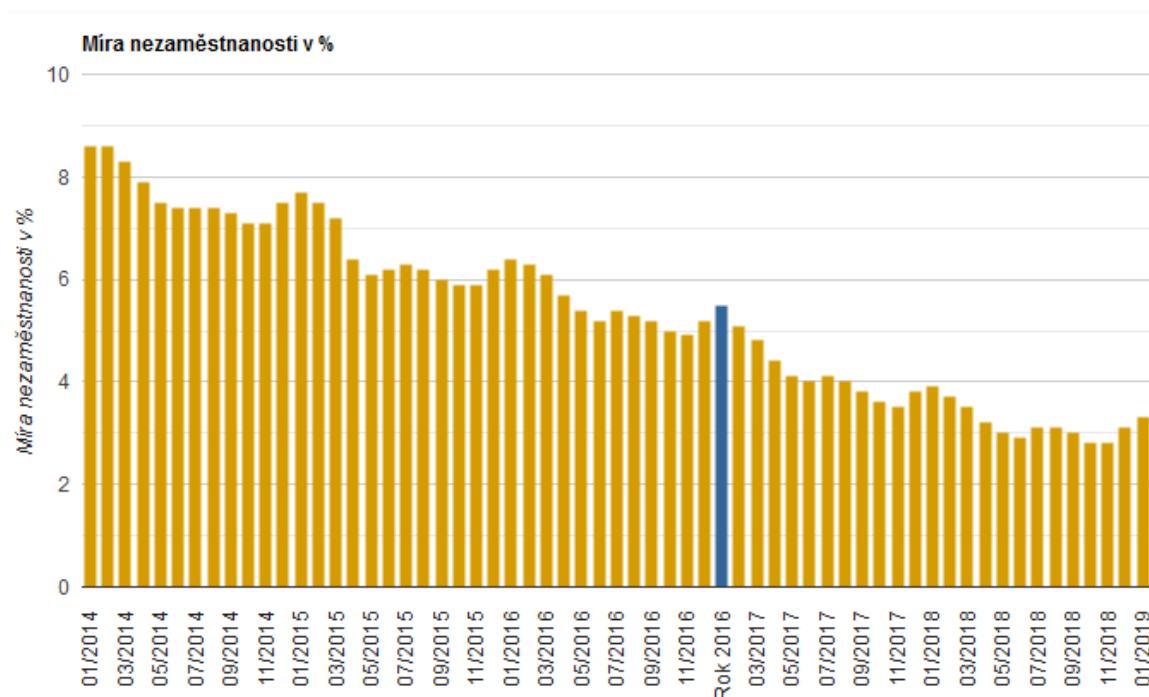
- Nedostatek informací o vzdělávání
- Nízká kvalita poskytovaného vzdělání
- Nestřetává se nabídka s poptávkou

Toto rozdělení na tři skupiny bariér je známo již z roku 1981 kdy jej představila Patricie Crossová. Připomeňme si, že rozličné bariéry vnímají jinak různé skupiny netradičních studentů či dospělých studentů. Nejvýraznější rozpor vnímáme mezi muži a ženami. Největší rozdíl se týká v náhledu na rodinné povinnosti. Matka, která se stará o malé děti a domácnost v této oblasti vidí větší problém než muž, který se po této stránce angažovat nemusí v takové míře. Ženy zůstávají v domácnosti kvůli výchově malých dětí tři i více let. Mají větší odpovědnost za péči o děti i domácnost. Již samotný návrat do zaměstnání pro ně nebývá jednoduchý. Tuto skutečnost si uvědomuje i stát a neziskové organizace, které ženy podporují především v neformálním studiu. A se stejnými problémy, které ženy provázejí při návratu do zaměstnání se setkávají, a možná ještě v rozšířenější míře, při rozhodování pro další formální studium. Dále bychom mohli uvést jako bariéru rozličných skupin zdravotní stav. Potýkání s překážkami vnímají zdravých proti zdravotně omezeným nebo hendikepovaným.

1.2.2 Nezaměstnanost

V poslední části teoretického celku bariér se v krátkosti pozastavíme nad mírou nezaměstnanosti v České republice. Tento ukazatel je jedním z klíčových, který může z velké části ovlivňovat emoce potencionálních dospělých studentů. A to na obě strany jejich emocionální škály. Pozitivně i negativně. Je jistá souvislost mezi mírou nezaměstnanosti a rozvojem společnosti. Míra nezaměstnanosti je jistě faktorem, jež se pro uchazeče vyššího věku

o studium na vysoké škole jeví jakožto zásadním – nebo alespoň značně důležitý. V době vysoké nezaměstnanosti můžeme předpokládat, že o terciální vzdělávání bude projevovat zájem skupina dospělých s jinou emocí/potřebou než v době kdy míra nezaměstnanosti bude nízká.

Obrázek 2 Míra nezaměstnanosti 2014-2019

Zdroj: czso.cz

Dle tabulky je patrné, že míra nezaměstnanosti v posledních letech klesá. Od roku 2014 kdy míra nezaměstnanosti začínala nad 8% se postupně snižovala až pod 3% v roce 2018. Mezi nejdůležitější motivační faktory ve vzdělávání dospělých patří zejména orientace na budování pracovní kariéry. Můžeme tedy uvést i zde, že trh práce, motivace a vzdělávání na sebe mohou působit. U dospělé populace sledujeme:

- Zájem o vzdělávání se zvyšuje v období ekonomické recese
- Dospělí se vzdělávají, aby si zvýšili svou konkurenceschopnost na pracovním trhu
- Vzdělávají se pro udržení svého pracovního místa
- Vzdělávají se, aby dosáhli profesní cíle
- Vzdělání otevírá dveře k dalším obzorům

- Další možnosti rekvalifikace
- Určitá skupina dospělých vnímá vzdělávání jako zajímavý způsob trávení volného času
- Seberozvoj
- Zvýšení své kvalifikace, kterou dosáhnou ukončením studia získávají často navýšení platu-zařazení do vyšší platební třídy

U nás a vůbec v evropské kultuře patří práce a uplatnění na trhu práce ke klíčovým rolím. Člověk je často posuzován právě podle toho jakou práci vykonává , případně z jakého důvodu ji vykonávat nemůže. Zde můžeme nahlížet na toto téma jako jeden z motivů proč se dospělý člověk rozhoduje k dalšímu vzdělávání. Je fakt, že v posunu v kariéře je často důležité účastnit se nějakým způsobem rekvalifikace či kvalifikace, kterou mu může poskytnout právě i vysokoškolské vzdělání. Tím zvýší svou hodnotu na trhu práce. Ale jak již bylo zmíněno, právě nezaměstnanost, kterou často provází snížení finanční jistoty, bývá bariérou k opačnému postoji.

Zaměstnání je hlavně zdrojem ekonomické samostatnosti, ale také patří do roviny mezilidských vztahů. Bývá otázkou prestiže a vlastního uspokojení. Pracovně aktivní člověk-zaměstnaný- se zařazuje do systému, který má řád a pravidla. Tak získá pro svou potřebu následně finanční prostředky, které využije jak k pokrytí svých základních potřeb, tak je může využít pro potřeby uspokojující jeho potřeby zájmové-sport, koníčky, seberealizaci, splnění snů a tak dále. Pracující člověk je více ochoten a schopen investovat své finance, energii a i čas do dalšího vzdělávání. Oproti tomu nezaměstnaný, hlavně dlouhodobě nezaměstnaný, trpí menším množstvím finančních prostředků. Časovou dotaci na vzdělání má proti zaměstnaným vyšší.

Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost se dělí na čtyři základní typy. Ty se třídí podle základu kritéria. A to podle příčiny vzniku.

Rozeznáváme tyto druhy nezaměstnanosti:

- Frikční
- Strukturální

- Cyklická
- Sezónní

Důsledky nezaměstnanosti

Mezi negativní důsledky nezaměstnanosti patří:

- sociální izolace
- změna životní úrovně
- ztrácí se základní návyky
- člověk se uzavírá

Nezaměstnanost je ve své podstatě zcela přirozeným jevem s velmi úzkou vazbou na trh práce. Pracovní uplatnění tak z velké části ovlivňuje kvalitu života každého jedince. Jsou viditelné diametrální rozdíly ve společnosti, kdy jeden práci má a druhý nemá. Objevují se také rozdíly, v pracovní uplatnitelnosti a kariéře, dle vzdělání, schopností, dovedností a míře schopnosti učit se neustále nové věci, které přináší moderní společnost a neustále se měnící svět. Také se zvyšují nároky na všechny dospělé. I tomuto aspektu jsme se krátce věnovali v jedné z předchozích kapitol. V České republice si lidé, pokud chtějí pracovat, mohou vybírat z široké škály zaměstnání dle svých schopností, dovedností a vzdělání a nedílnou součástí je i výběr dle mzdového ohodnocení, benefitů, vzdálenosti z bydliště do zaměstnání. Nároky jsou kladeny na všechny věkové kategorie dospělých. Neustále se musí učit novým návykům a dovednostem. Většinou se jedná o informální vzdělávání. Ale i zájem a potřeba neformálního a i formálního vzdělávání stále roste. „*Obecně můžeme říci, že čím vzdělanější a mladší lidé jsou, o to méně mají problémy s nezaměstnaností. Osoby s nízkým vzděláním nebo také handicapem mají nižší schopnost pracovní uplatnitelnosti.*“

(V. Jurečka a kol., 2010, s. 142)

Shrnutí kapitoly motivace, bariéry a překážky

Pro shrnutí kapitoly motivace, bariéry a překážky si tedy uvědomíme, že energie, která stimuluje dospělé k ději je ovlivňována překážkami. Člověk se s tímto bojem potýká každý den, při každé své činnosti. V momentě, kdy se rozhoduje pro další vzdělávání jsou na jedné straně bariéry typu vzdálenost od domova, nezaměstnanost, nedostatek času nebo pracovní vyčerpání, nedostatek financí či osobní obavy ze selhání. Na straně druhé, na straně motivací, nacházíme pestrou paletu chtění dokázat si sám sobě, že i ve věku netradičních studentů je

možné rozšíření si obzorů, dokázat si sám sobě i okolí, že to zvládneme a podobně. Energie pozitivní emoce musí překonat sílu překážek. Respondenti našeho výzkumu jsou tím důkazem.

2 DOSPĚLÝ ÚČASTNÍK VZDĚLÁVÁNÍ -NETRADIČNÍ STUDENT

V této kapitole se pokusíme charakterizovat netradiční studenty jako skupinu nově vzdělávaných dospělých. Vybranou skupinu jsme zvolili záměrně, protože se v ní pohybujeme a je nám jejich problematika blízká. Většina autorů odborné literatury popisuje dospělé studenty, kteří mívají podobnou charakteristiku s netradičními. Samotný termín „netradiční student“ nemá v odborné literatuře velké množství specifikace. V nedávné minulosti byl dokonce dospělý jedinec chápán a vnímán už jako psychicky a fyzicky zralý jedinec, tedy individuem ke vzdělávání nevhodné. Dnes to však už neplatí. Situace je jiná a o potřebě doplňování dalšího vzdělávání nikdo nepochybuje.

„Z hlediska vysokoškolské psychologie lze vysokoškolské studenty rozdělit do dvou základních skupin

- *tradiční studenti, jsou za ně pokládáni studenti prezenčního pregraduálního studia, tj. adolescenti(od vstupu na vysokou školu až do cca 20. roku věku) a mladší dospělí(od cca 20.roku věku až do 35. roku věku)*
- *netradiční studenti, kam zařazujeme studenty všech ostatních forem vysokoškolského studia, tj. Studia postgraduálního, což znamená studia doktoranského, kombinovaného a distančního, tedy střední dospělé (od cca 35 roku věku až do cca 45. roku věku) a starší dospělé (od cca 45. roku věku až do cca 60. roku věku) (studenty s netradiční vzdělávací drahou) studující v terciárním. Z kategorie netradičních studentů jsme vybrali ty, kteří si zvolili vysokoškolské vzdělání v programech, které je kvalifikují pro práci ve vzdělávání (např. jako učitelé, poradci, pracovníci s mládeží, asistenti učitelů, atd.).“ (Stavík ,2012, s.97)*

Objektem našeho výzkumu jsou studenti, kteří nenavázali bezprostředně po ukončení střední školy na další formální vzdělávání a nebo od něj uplynulo víc jak 10 let. Jsou to tedy dospělí, kteří již budují profesní kariéru, mají rodinu, své koníčky a jiné povinnosti. Obecně v posledních několika letech na naše současné vysoké školy míří ve vyšším počtu tito studenti. Jedná se o dospělé starší 26 let (nad rámec běžného školního věku), kteří se vrací k formálnímu vzdělávání po určité pauze. Do této skupiny můžeme řadit jedince, kteří si hledají cestu k dalšímu vzdělání ze zaměstnání pro zvýšení kvalifikace, z domova po mateřské dovolené, po nemoci a podobně. Netradiční studenti mohou tedy být například ženy s malými nezaopatřenými dětmi, etnické menšiny či cizince, studenty se specifickými

potřebami, dospělé s potřebou vzdělávání. Tito studenti volí kombinovanou formu studia a to z důvodu jeho jistých výhod, které jsou jim touto formou studia poskytovány. Mezi ně můžeme bezesporu řadit relativně malou časovou nenáročnost na fyzické účasti na přednáškách. Převaha netradičních studentů jsou pracující. Studiem si mohou rozšiřují svou kvalifikaci, proto je jedna z jejich hlavních motivací zlepšení úrovně znalostí a dovedností. Ty pak uplatňují v praxi. *„Jsou sebevědomější v odborných tématech, se kterými mají zkušenosti, slabá místo pociťují ve studijních dovednostech, někdy se objevuje sebepodceňování a nízká sebedůvěra. Specifická forma studia musí vést k volbě odlišných strategií.“* Slavík (2012 s. 97).

Na druhou stranu neopomíjeme, že tito studenti mají specifické potřeby. A právě proto se současné vysoké školy přizpůsobují a nabízí těmto dospělým nové druhy a formy vzdělávání. Obecně se i zvyšuje podíl netradičních studentů v poměru prezenčním studentům. Můžeme na tento fakt nahlížet také i z ekonomického hlediska. A to z pohledu vysokých škol, které svým přizpůsobením se (rozšířená nabídka kombinovaného studia, či speciální studijní programy), získávají nejen nové finanční zdroje, které mohou dále investovat do svého struktury. K roku 2010 se jejich počet zvýšil z necelé čtvrtiny téměř na třetinu a stále roste. Toto je patrné i ve Výroční zprávě Fakulty humanitních věd UTB ve Zlíně. Například v oboru sociální pedagogika studenti kombinovaného studia převyšují studenty prezenčního a to téměř o 1/3. A obor Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře je pouze pro kombinované studium.

Když se vrátíme zpět k charakteristice pojmu dospělý student nebo dospělý studující člověk, nehlédneme do publikace Mužíka, který se zabývá popisem přístupu dospělého. *„Dospělý člověk se snaží být ve výuce aktivní, chce se na ní podílet diskutováním, řešením problémů osobním vystupováním. Pro jeho postup ve výuce je důležitým předpokladem zpětná vazba. Dospělý by měl znát výsledky svého učení, nikoliv až na konci (jako např. vysokoškolský student), ale již v průběhu výuky. Jinými slovy měl by se průběžně dozvídat, zda si v učení (výuce) počíná dobře či chybí.“* (Mužík 2004, s. 25)

Podle Palána se vyznačuje dospělý člověk těmito charakteristikami:

- *sociální zralost*
- *ekonomická nezávislost*
- *citová zralost*

- *biologická zralost*
- *sociologická zralost*
- *biologická zralost* (Palán, 2003, s. 51)

V jedné z minulých kapitol jsme v krátkosti zmínili rozdíl v porovnání dětí a dospělých v jejich motivaci k dalšímu vzdělávání. Uváděli jsme jinakost mezi tím, že jedna skupina „musí“ a druhá „může“. Dalším, logickým rozdílem je věk. Různí autoři odborné literatury opisují dospělého jedince z pohledu věku s lehkými rozdíly. První uvedeme rozdělení dle Hladílků (2009). Etapu dospělého věku rozděluje do třech etap:

- *„mladá dospělost od 20 do 30 let, přechodné období mezi dopíváním a plnou odpovědností*
- *střední dospělost asi do 45 let, období plné výkonnosti a relativní stability*
- *pozdní, též zralá dospělost do začátku stárnutí asi do 60 – 65 let“* (Hladílek, 2009, s. 143)

Jinak dělí etapy dospělosti Vágnerová. Mladou dospělost řadí do období mezi 20 a 40 rokem života člověka, střední dospělost poté mezi 40 a 50 let a poslední období, pozdní dospělost, mezi 50 a 60 let (Vágnerová, 2007a, s. 9-234).

Jako posledního můžeme zmínit Říčana. V první etapě uvádí, že se nacházejí dospělí mezi 20 a 30 rokem, ve druhé ve 30 – 40 roce, ve třetím ve 40 – 50 letech a poslední období datuje mezi 50 – 60 lety (Říčan, 2014, s. 229-329). V celkovém období dospělosti se shodují všichni uvedení autoři, dospělost začíná okolo 20 let a pokračuje do 60 – 65 let. Jednotlivé etapy dospělosti se prolínají, proto je těžké určit přesně jejich hranice.

V praktické části této práce se právě zmiňujeme o věkovém rozhraní, které nám bude do jisté míry specifikovat netradiční studenty. My jsme pro náš výzkum zvolili věkové rozhraní 20-30 let, 30-45 let, 45-60 let a 60 a více. Tyto jsou voleny z důvodu lepší identifikace respondentů. První zvolená skupina 20-30 let nemůže být s naprostou jistotou zařazena do specifické skupiny netradičních studentů. Je zde právě velká část mladých dospělých, kteří nesplňují základní identifikátor a to stáří do 26 let. Zároveň poslední skupinu 60 let a více by bylo za jistých podmínek vhodné přiřadit do skupiny studentů třetího věku. A ani tito tedy nesplňují standartní charakteristiku netradičních studentů.

Vašutová (2002) ve své publikaci rozděluje typologii studujících ještě podle studijní motivace. Netradiční studenty dělí do čtyř skupin.

- *studenti, kteří se učí pro poznání, mají zájem o obor, který studují*
- *studenti, kteří studují účelově, například aby získali diplom, učí se kvůli prestiži*
- *studenti, kteří studují z důvodu potřeby výkonu, jsou soutěživí, chtějí uspět ve srovnání s ostatními.*
- *studenti, u kterých převládá motivace sociální, tj. Potřeba být s ostatními*

(Vašutová 2002 s. 166).

Shrnutí kapitoly dospělý účastník vzdělávání- netradiční student

Objektem našeho výzkumu jsou dospělí, kteří se po přerušení vzdělávání vrátili do studia v kombinované formě. Tyto dospělé vnímáme ve vzdělávání jako netradiční studenty, kteří neprošli běžnou vzdělávací cestou. Řadíme sem ženy při a po mateřské dovolené, etnické menšiny či cizince, studenty se specifickými potřebami, a především dospělé s potřebou vzdělávání. Tito lidé jsou po psychické a fyzické stránce vyspělí.

3 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

„Celoživotní učení je souhrn všech vzdělávacích aktivit člověka s cílem rozvoje znalostí, dovedností a kompetencí, které současně umožňují osobní růst a uplatnění ve společnosti a profesi. Současný trend preference pojmu učení před vzděláváním je důsledkem přenesení zodpovědnosti za získávání a rozvíjení schopností, dovedností či znalostí na každého jednotlivce“ (Vacínová a Veteška, 2011, s.50-51). Dospělý se pro volbu k účasti v dalším formálním vzdělávání rozhoduje a je veden jistou vlastní potřebou. V dnešní společnosti, a zejména v době nízké nezaměstnanosti, je člověk i cíleně veden k celoživotnímu vzdělávání a k vlastnímu zdokonalování. Podporuje nás v tom i Memorandum o celoživotním vzdělávání z listopadu 2000. Zde se usiluje o to, aby každý občan měl možnost komunikovat v rodném jazyce, komunikoval v cizím jazyce, měl matematické a digitální kompetence, naučil se číst, měl společensko-občanské kompetence, byl podporován v iniciativnosti a podnikání a v neposlední řadě, se podporovalo kulturní povědomí a vyjadřování.

Zakotvené základní myšlenky Memoranda jsou:

- Nové základní dovednosti pro všechny
- Více investic do lidských zdrojů
- Inovace ve vyučování a učení
- Oceňování učení
- Přehodnotit poradenství
- Přiblížit učení domovu

Tento dokument můžeme vnímat jakožto novodobí souhrn potřeb celoživotního vzdělávání.

Nověji například Strategie z roku 2010 Evropa 2020, kdy si vláda ČR klade za cíl zvýšení vysokoškolsky vzdělaných lidí ve věku 30-34 let ve výši 32 %. Základem všeho zůstávají dva základní cíle. A to v podpoře zaměstnanosti a v podpoře aktivního občanství.

„Evropa pokročila ke společnosti a ekonomice založené na znalostech. Více než kdykoliv dříve se přístup k aktuálním informacím a znalostem, spolu s motivací a dovednostmi uvážně využívat tyto zdroje ve svůj prospěch i ve prospěch společenství jako celku stává klíčem k posílení konkurenceschopnosti Evropy a ke zlepšení zaměstnatelnosti a adaptability pra-

covných sil; Dnešní Evropané žijí v komplexním sociálním a politickém světě. Více než kdykoliv předtím chtějí plánovat svůj vlastní život. Očekává se, že budou společnosti aktivně přispívat a že se musí naučit pozitivně žít s kulturní, etnickou a jazykovou rozmanitostí. Vzdělávání je ve svém nejširším smyslu klíčem k naučení a pochopení, jak se s těmito výzvami vyrovnat.“ (Malach, 2004, s.315)

Člověk je součástí celoživotního procesu. Kdy se učí celý život-každý den, všude – od všech sociálních rolí. Učí se záměrně nebo nezáměrně. Na všechny z nás jsou během života kladeny různé nároky. Ať z oblasti pracovní, z rodinného prostředí či veřejného., zvyšování vzdělanosti občanů je podporováno i státními institucemi. Hektický svět prochází neustálým vývojem. Zrychluje se, zvyšují se nároky na vzdělání, rozšiřují se požadavky na znalosti a dovednosti dospělých lidí. Podmínky pro život se mění. Je téměř nutné vlastní znalosti neustále rozšiřovat. „*Celoživotní učení je v ideálním pojetí považováno za nepřetržitý proces, ve skutečnosti jde spíše o neustálou připravenost člověka učit se, než o neustálé studium. Vychází se přitom ze zásady, že konkrétní získané kompetence nejsou tak cenné, jako schopnost učit se. Mluví se tedy spíše o celoživotním učení, nikoliv vzdělávání, aby se tím zdůraznil význam i takových učebních aktivit každého jedince, které nemají organizovaný ráz, tzn. samostatného učení např. při práci, při pobytu v přírodě, na kulturních akcích apod.*“ (Strategie celoživotního učení ČR, 2007, s. 7-8).

3.1 Druhy vzdělávání

Základem této tematiky je také rozvedení či rozčlenění různých druhů vzdělávání. Uvádí se tři základní a to dle toho kým případně kde je realizováno.

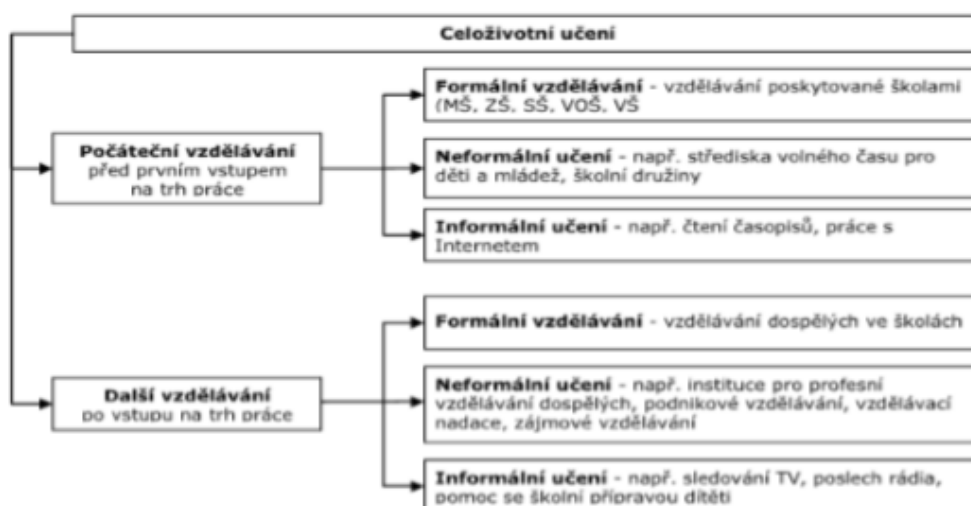
- Formální vzdělávání, které je realizováno ve vzdělávacích institucích, zpravidla ve školách. Jeho funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení jsou vymezeny právními předpisy. Zahrnuje získávání na sebe zpravidla navazujících stupňů vzdělání, jejichž absolvování je potvrzeno příslušným osvědčením (vysvědčením, diplomem, atd.).
- Neformální vzdělávání, které je zaměřeno na získání vědomostí, dovedností a kompetencí, které mohou respondentovi zlepšit jeho společenské i pracovní uplatnění. Neformální vzdělávání je poskytováno v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucí, nestátních neziskových organizacích. Patří sem např. organizované volnočasové aktivity, kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy, rekvalifikační kurzy, ale také krátkodobá školení

a přednášky. Nutnou podmínkou pro realizaci tohoto druhu vzdělávání je účast odborného lektora, učitele či proškoleného vedoucího. Nevede k získání stupně vzdělávání.

- Informální učení, které je chápáno jako proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině, ve volném čase. Zahrnuje také sebevzdělávání, kdy učící se nemá možnost ověřit si nabyté znalosti. Na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání je neorganizované, zpravidla nesystematické a institucionálně nekoordinované. (Strategie celoživotního učení ČR, 2007, s. 7-8)

Plamínek ještě k tématu dodává: „Při vzdělávání dospělých je lidská situace složitější než na základní či střední škole. Moderní vzdělávací programy považují účastníky vzdělávání za rovnocenné partnery, se kterými učitel spolupracuje na dosažení cílů vzdělávání.“ (Plamínek 2014, s.11)

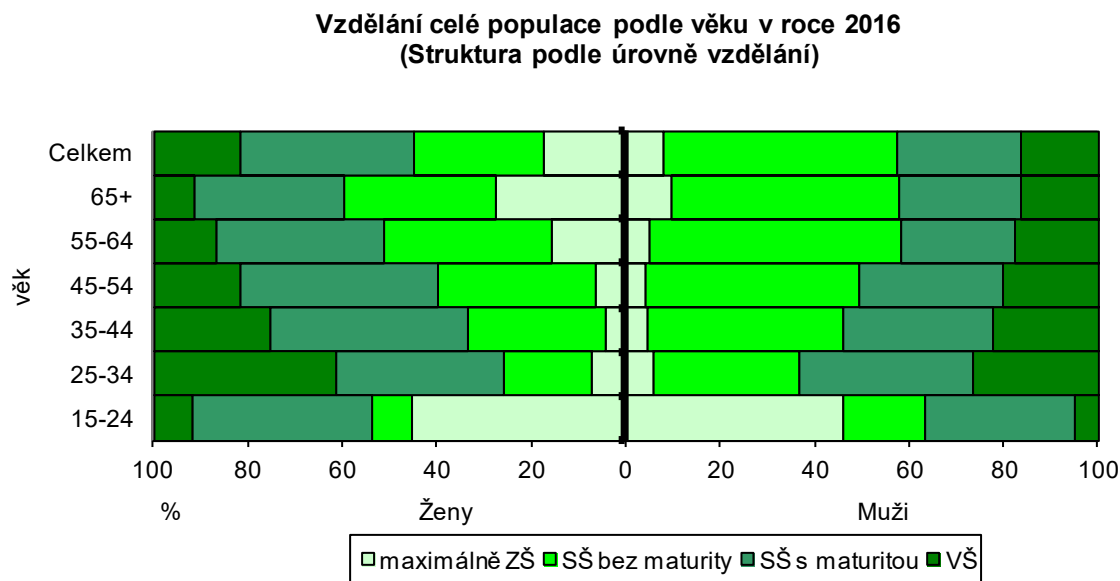
Pro grafické znázornění je možno využít tabulky z publikace Výchové (2008)

Zdroj: Výchová (2008, s. 14)

Obrázek 3 Celoživotní učení

Na závěr této kapitoly vkládáme graf se strukturou úrovně vzdělání obyvatel České republiky z roku 2016. Jsou zde patrné rozdíly v úrovni vzdělanosti žen a mužů a zároveň i rozdíly ve výši dokončeného vzdělání v různých věkových skupinách.

Obrázek 4 Vzdělání celé populace podle věku v roce 2016

Zdroj: ženy a muži v letech 2016 (2017)

3.2 Vybrané studijní programy

Nyní se krátce seznámíme s vybranými studijními programy, které byly zvoleny pro náš výzkum. V současnosti je stále více kladen důraz na vzdělávání dospělých a jejich profesní a osobnostní rozvoj. Dospělí si doplňují znalosti studiem, mohou si díky studiu zvýšit své pracovní kompetence, ale také se mohou zaměřit na úplně jiný obor, než ve kterém se zrovna nacházejí- rekvalifikují se. Pro náš zvolený výzkum jsou netradiční studenti účastníky takzvaného kombinovaného studia. To kombinuje prezenční a dálkovou formu vysokoškolského studia. Při prezenční formě výuka obvykle probíhá každý den a kontroluje se docházka. Naopak dálkové studium je především samostudiem, při kterém se s vyučujícími vidíte jen velmi omezeně. Kombinované studium je určeno pro všechny, kdo už na plný úvazek pracují, nebo ke studiu pracovat chtějí. Až na pár pracovních dnů v měsíci totiž nemusí z práce odcházet na přednášky. Je ale nutné myslet na to, že studovat kombinované studium neznamená nic nedělat, nýbrž je nutné mít pevnou vůli se k učení donutit.

Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře

Tento vzdělávací program se věnuje převážně oblastem řízení, výchovy a vzdělávání dospělých v neziskovém sektoru. V České republice je obor Andragogika v profilaci na řízení

lidských zdrojů v neziskové ojedinelý. Studium se zaměřuje na získání znalostí z andragogiky, pedagogiky, psychologie, sociologie, filozofie či antropologie. V manažerské části studia si studenti seznamují s oblastmi makro a mikro ekonomie, managementu, práva, řízení lidských zdrojů, personálního managementu, veřejné správy, neziskových organizací a fundraisingu.

Díky studiu tohoto oboru jsou studenti vybaveni teoretickými znalostmi v oblastech andragogického myšlení, sociální psychologie a managementu v neziskové sféře. Po praktické stránce mají předepsanou 40 hodinovou praxi navázanou n studium.

Sociální pedagogika

Studijní obor sociální pedagogika se zaměřuje na budoucí pracovníky v oblasti sociálního kurátora nebo pracovníka v poradnách pro rodinu a mezilidské vztahy, v institucích výchovného poradenství či v pedagogicko-psychologických poradnách. Jejich uplatnění je tak velice široké. Je též vhodný pro zastávání místo asistenta pedagoga ve školách nebo vychovatele v domovech mládeže a střediscích volného času. Účastníci tohoto studijního programu si v průběhu studia osvojí nejen teoretické znalosti z pedagogiky, psychologie, sociologie a dalších oborů všeobecného zaměření, ale získají také odbornou praxi ve zvolené instituci.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

V praktické části bakalářské práce se budeme zabývat metodologickým výzkumem zmiňovaného tématu- Motivace netradičních studentů. Zaměříme se na popis výzkumného problému a cíle, stanovíme výzkumné otázky a hypotézy. Budeme popisovat způsob získávání potřebných dat, jejich zpracovávání a vyhodnocování. Zjistíme jaké motivace vedou netradiční studenty vybraných studijních programů ke studiu na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Jaké motivace u nich převažují, že jsou ochotni se vrátit zpět ke vzdělávání po více jak 10 letech od ukončení formálního studia. Zaměříme se také na druhou stranu, která jim v nástupu na UTB ve Zlíně dříve bránila. Jedná se o faktory a bariery. Téma výzkumu bylo zvoleno z osobního zájmu o tuto problematiku. V současné době, kdy populace na jednu stranu stárne a na druhou jsou na ni vyvíjeny vyšší nároky je stále aktuálnější zjišťování, z jakého důvodu právě starší studenti nastoupí k dalšímu vzdělávání. Jak jsme již zmínili netradiční studenti mají zájem o další prohlubování svých znalostí a tento výzkum nám může pomoci se zjištěním jaké motivace vedou právě je k studiu na UTB ve Zlíně ve vybraném programu.

V *International journal of lifelong education* v roce 2008 vyšla studie Mulenga, která zmiňuje čtyři aspekty motivace. Starší dospělí je dle výsledků motivován v oblasti intelektuální stimulace, úniku a sociálním kontaktu, udržování a naplnění a v neposlední řadě přizpůsobení. Podle výsledků výzkumu zvolili netradiční studenty nejvíce motivačním faktorem intelektuální stimulaci. Oproti tomu nejméně důležitý pro ně byl únik a sociální kontakt. Studie se dále zmiňuje o předpokladu, že pohlaví, věk, pracovní zaměření či postavení a ani úroveň předchozího formálního vzdělání nemají významný vliv na motivaci účastníků výzkumu. Tento výňatek studie je pro tuto práci důležitý. Můžeme jej vnímat z jistého úhlu jako základ, který můžeme potvrdit či vyvrátit. Od jeho vydání vyšlo teprve 11 let, což je z historického hlediska velice krátký čas, ale vzhledem k závratné rychlosti s jakou se dnešní společnost mění, není jisté zda výsledky této práce studii potvrdí.

4.1 Výzkumný problém, cíl, otázky a hypotézy

Hlavním výzkumným cílem je zjištění jaké jsou motivace, faktory a bariéry převažující u netradičních studentů vybraných programů pro studium na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Samotná volba studijního oboru nebyla pro zjištění motivací primárně důležitá.

Pro dosažení výzkumných cílů této bakalářské práce jsme zvolili kvantitativní výzkum. Výzkum bude zpracován na základě publikace Miroslava Chrásky *Metody pedagogického výzkumu* (2007). Ke sběru dat jsme použili dotazník, metodu pedagogického výzkumu, která umožňuje rychlý a ekonomický sběr dat od velkého množství respondentů, což je jeho výhodou. „*Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně*“ (Chráska, 2007, s.163). „*Otázky dotazníku rozdělujeme z hlediska různých kritérií, například cíle určení, formy požadované odpovědi nebo obsahu*“. (Chráska, 2007, s.164).

Výzkumný cíl

Na počátku šetření byl stanoven výzkumný cíl. Jeho záměrem je zjištění jaké motivace, faktory a bariéry ovlivňují netradiční studenty vybraných studijních programů ve studiu na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

V této bakalářské práci byl formulován výzkumný cíl následovně:

Zjistit jaké jsou motivace netradičních studentů ve vybraných studijních programech pro studium na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Výzkumné otázky

Výzkum se zaměřuje na motivaci netradičních studentů vybraných programů. Dosažením stanoveného cíle zajistíme tím, že se pokusíme odpovědět na výzkumné otázky, které jsme si stanovili na základě definování výzkumného problému.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou motivace, faktory a bariéry u netradičních studentů vybraných programů pro studium na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně?

Dílčí výzkumné otázky:

- 1/ Jaké bariéry bránily netradičním studentům ve vybraných programech ve studiu na UTB ve Zlíně?
- 2/ Které faktory ovlivňují rozhodování netradičních studentů ve vybraných programech při volbě studia na UTB ve Zlíně?
- 3/ Co očekávají netradiční studenti ve vybraných programech od studia na UTB ve Zlíně?

Stanovení hypotéz

Na základě stanovených dílčích cílů byly formulovány tyto hypotézy:

H1: Předpokládáme, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem netradičních studentů a bariérami v nástupu ke vzdělávání na UTB ve Zlíně.

H2: Předpokládáme, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem a vybraným faktory.

H3: Předpokládáme, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi netradičními studenty vybraného programu a jejich očekávání od studia.

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

Pro náš výzkum jsme zvolili metodu kvantitativní formy empirického šetření prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření. Respondenti byli osloveni pomocí odkazu vytvořeného dotazníku na survio.com. Při sestavování dotazníku byl kladen důraz na srozumitelnost, jednoznačnou formulaci a přehlednost. Sběr dat byl započat 19.11.2018 a trval do naplnění potřebného množství 18.1.2019. Celkový počet návštěv dotazníků bylo 206 osob. Vyplnilo jej pouze 168 studentů. Pro filtraci výzkumného vzorku bylo použito pro naši potřebu pouze 104 respondentů. Což bylo dostačující množství pro náš výzkum. Ze statistického pohledu byla největší návštěvnost v prvním týdnu po uveřejnění. V následujícím období návštěvnost mírně klesala. Dotazník je složen z deseti uzavřených otázek. Převaha otázek, celkem osm, bylo stylizováno do volby jedné možnosti. Zde respondenti odpovídali na otázky dotazující se na věk, pohlaví, zvolený studijní program, dobu trvající od posledního formálního vzdělávání, kdo rozhodl o jejich studiu, jejich zaměstnání a představě co chtějí dělat po ukončení studia. Dvě otázky byly v rozsahu škály. Při vyplňování těchto otázek bylo dotazovaným dáno na výběr ze škály, která měla přiblížit jejich názory týkající se jejich očekávání od studia a jakou důležitost pro ně měly vybrané faktory při volbě studia na UTB ve Zlíně. Forma dotazníku, kterou jsme zvolili je anonymní, finančně nenáročná a rychlá. Zmiňovaný systém zajistil shromáždění dat v potřebném počtu respondentů. Dotazník je součástí této bakalářské práce jako příloha P1. Položky dotazníku se vztahují k dílčím výzkumným otázkám následovně:

VO1 zjišťujeme v dotazníku otázkou č.1,6

VO2 zjišťujeme v dotazníku otázkou č.1,7

VO3: zjišťujeme v dotazníku otázkou č.3,8

5.1 Výzkumný vzorek

Pro výzkum bakalářské práce byli osloveni studenti vybraných studijních programů. A to studenti Andragogiky v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře (kombinované studium) a studenti Speciální pedagogiky (kombinované studium). Byli osloveni studující v akademickém roce 2018-2019. V daném roce studovalo na UTB ve Zlíně ve studijním programu Sociální pedagogika- kombinované studium v prvním ročníku 87 studentů, v druhém 80 studentů a ve třetím 91 studentů. Což je celkem 258 studentů tohoto oboru. Co se

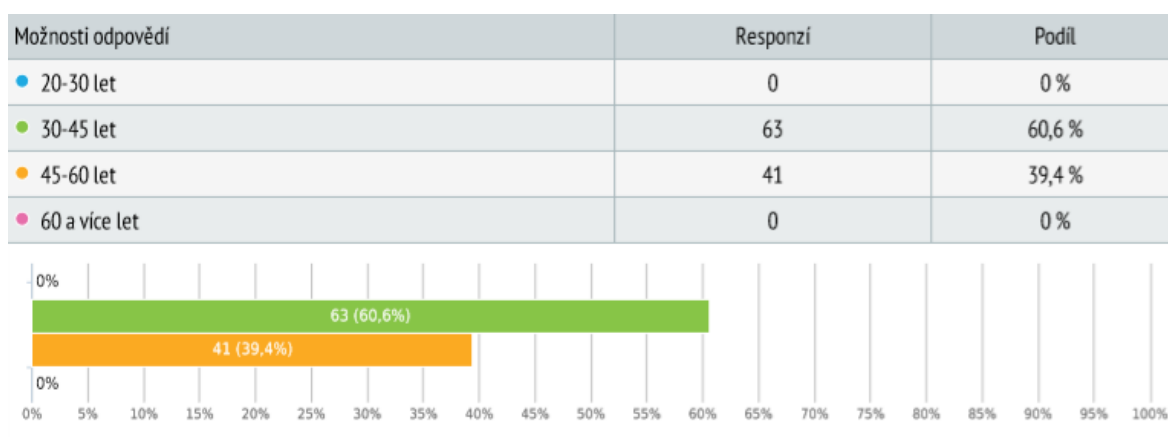
týká studentů kombinovaného studia Andragogiky v profilaci na řízení lidských zdrojů v prvním ročníku je zapsáno 32 studentů, ve druhém 37 a v posledním ročníku 36 studentů. Celkem je evidováno 105 studentů kombinovaného studia Andragogiky. Oba zkoumané programy disponují dle Výroční zprávy o činnosti Fakulty humanitních studií za rok 2017 celkem 363 studentů. Ke sběru dat byl použit elektronický dotazník, ten nám umožní rychlý sběr dat a jejich zpracování. Výzkum byl zpracován podle metodiky z publikace Miroslava Chrástky (2007). Celkem bylo vyplněno 168 dotazníků. Pro samotný výzkum bylo použito pouze 104 dotazníků a to z důvodu filtrace. Do šetření nemohli být zahrnuti dotazníky, na které respondenti odpověděli, že patří do věkové skupiny 20-30 let. U těchto nebylo přesně možné zjistit, zda patří do specifické skupiny „netradičních studentů“. Proto tyto dotazníky nemohly být zařazeny do cílového vzorku. Otázka číslo 4. byla tak hlavní identifikátorem.

5.2 Charakteristika zkoumaného vzorku

Chrátka označuje jako „základní soubor“ osoby, jež patří do skupiny, kterou zkoumáme. „Výběrový soubor“ je pak určitá část prvků vybraných ze základního souboru, která tento soubor reprezentuje (Chrátka 2007, s.20).

V následující části práce jsou uvedeny otázky z dotazníku, které zkoumaný vzorek zařadí do skupin podle věku, dle pohlaví, studijního oboru a zaměstnání. Výsledky průzkumu jsou zpracovány na základě tabulek nebo grafů podle jednotlivých odpovědí respondentů.

Otázka číslo 1. Do jaké věkové kategorie patříte?

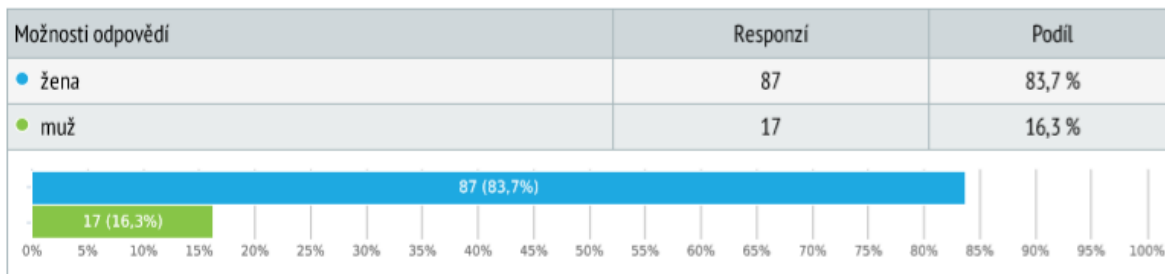
Tabulka 2 Do jaké věkové kategorie patříte?

Zdroj: vlastní- survio

Dle výsledků dotazníkového šetření je patrné, že pro tuto bakalářskou práci byli vybráni respondenti ve věku mezi 30-60 lety. Věková skupina 20-30 nebyla posuzována z hlediska

filtrace. A do skupiny 60 a více let se neidentifikoval žádný ze studentů vybraného programu. Převahu zde mají od 30 do 45 let (60,6%). Druhá skupina 45-60 let je zastoupena 39,4%.

Otázka číslo 2. Pohlaví

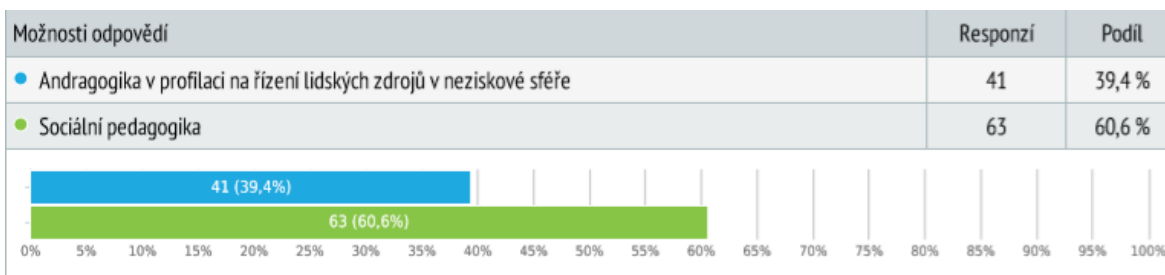

Tabulka 3 Pohlaví

Zdroj : vlastní- survio

Převahu ve vybraných studijních programech mají ženy. Celkem se šetření zúčastnilo 87 žen a 17 mužů.

Otázka číslo 3. Váš vybraný obor na UTB je?

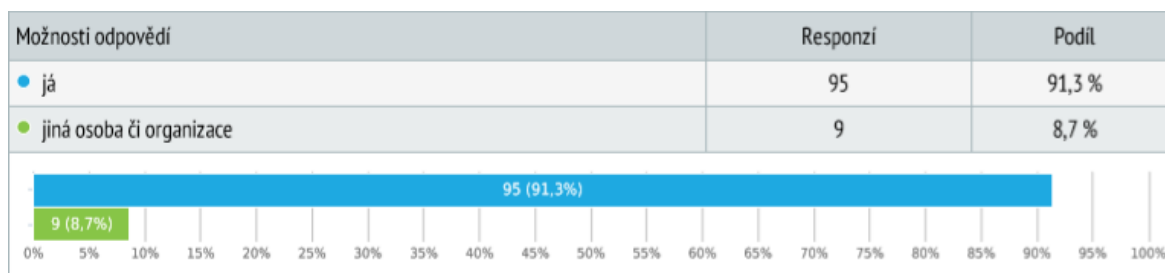

Tabulka 4 Váš vybraný obor na UTB je?

Zdroj: vlastní- survio

Ve větší míře se výzkumu zúčastnili studenti Sociální pedagogiky (63 osob) oproti studentům Andragogiky (41 osob). Toto plyne i z počtu studentů kombinovaného studia obou programů, kteří jsou zapsáni v akademickém roce 2018/2019. Převaha sociálních pedagogů je na UTB ve Zlíně téměř trojnásobná. Přesné počty studentů jsou v této práci uvedeny.

Otázka číslo 5. Kdo rozhodl o vaší volbě studia?

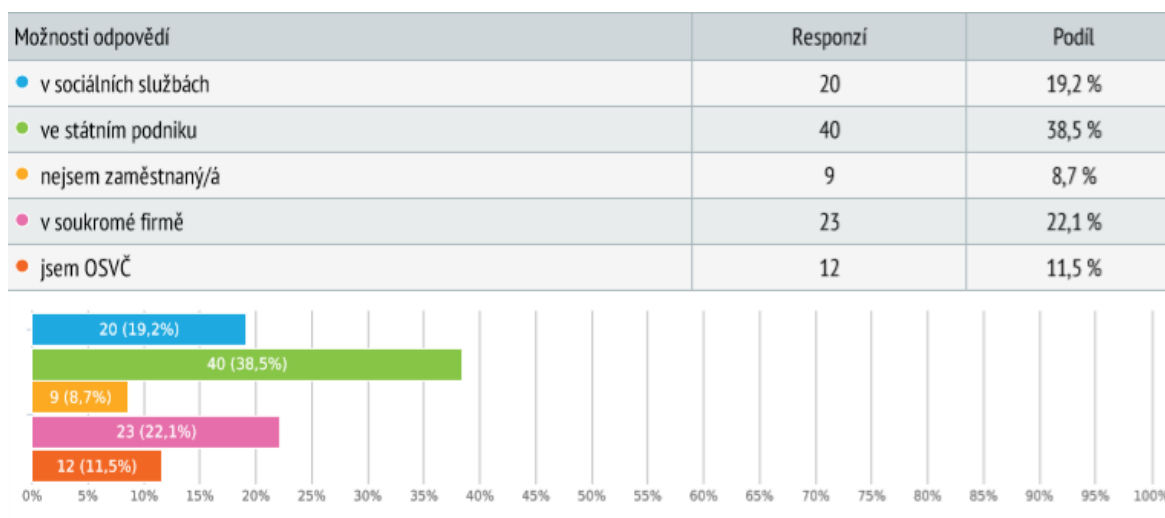

Tabulka 5 Kdo rozhodl o vaší volbě studia?

Zdroj: vlastní- survio

Drtivá většina studentů o svém studiu rozhodla sama. Jedná se tedy o studenty, jež si zvolili studium na UTB ve Zlíně z vlastní vůle. Můžeme říci, že byli motivováni vlastní potřebou.

Otázka číslo 9. Vaše stávající zaměstnání je

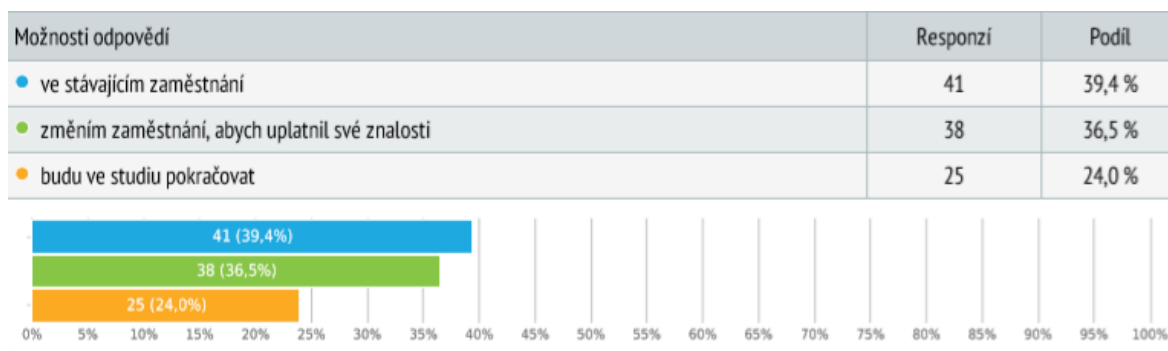

Tabulka 6 Vaše stávající zaměstnání je

Zdroj: vlastní- survio

Souhrnně vnímáme, že vybraní netradiční studenti jsou osoby z velké části zaměstnané. A to ať sociálních službách, státním podniku, v soukromé firmě či jako OSVČ. Pouze devět nezaměstnaných si rozšiřuje své znalosti ve zvoleném programu. Tím se potvrzuje myšlenka z teoretické části práce, ve které jsme se zmiňovali o dopadu nezaměstnanosti na potřebu dalšího vzdělávání dospělých.

Otázka číslo 10. Po ukončení studia na UTB chci pracovat

Tabulka 7 Po ukončení studia na UTB chci pracovat

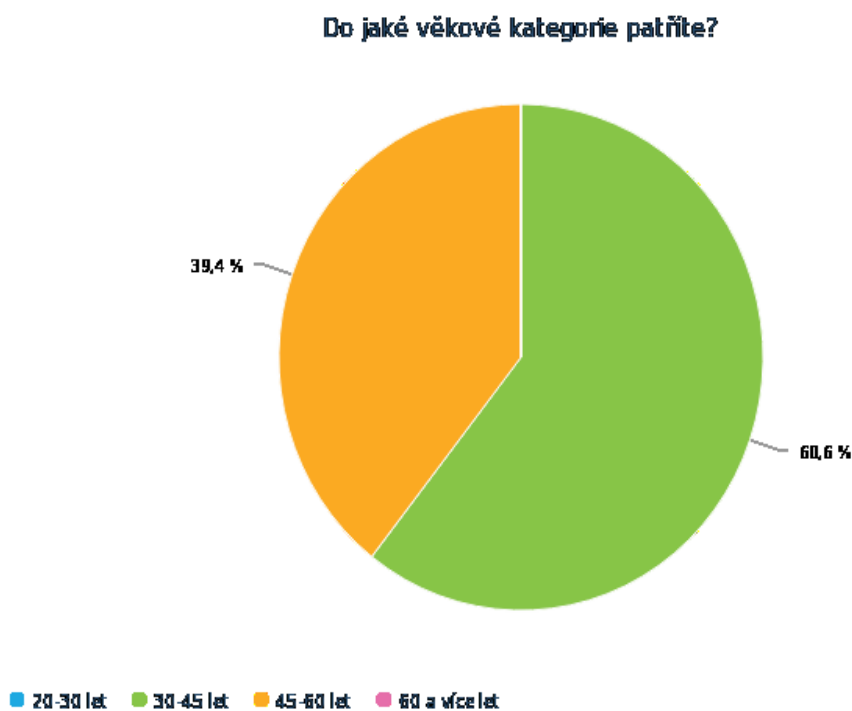
Zdroj: vlastní- survio

Tato otázka v dotazníkovém šetření rozděluje respondenty do tří skupin. Čtyřicet jedna osob neuvažuje o změně zaměstnání. Můžeme spekulovat v tom, že se jedná právě o zaměstnance sociálních služeb, pracovníky ve státním sektoru (například pracovníky pracovních úřadů) a podobně. Ti si mohou pouze zvyšovat svou kvalifikaci pro své pracovní zařazení. Ale mohou to být i osoby zaměstnané v jiném pracovním oboru, které o další vzdělávání a změnu práce nemají zájem. Zajímavou skupinu tvoří 38 osob, které inspirovalo studium ve vybraném studijním programu k změně povolání. V danou chvíli dalších 25 osob potvrdilo svou ambici ve studiu pokračovat.

5.3 Analýza dat

Následující kapitola podrobně popisuje odpovědi respondentů. Jsou zde uvedeny všechny otázky z dotazníku. Jednotlivé položky jsou znázorněny pomocí grafu či tabulky a následně slovně popsány.

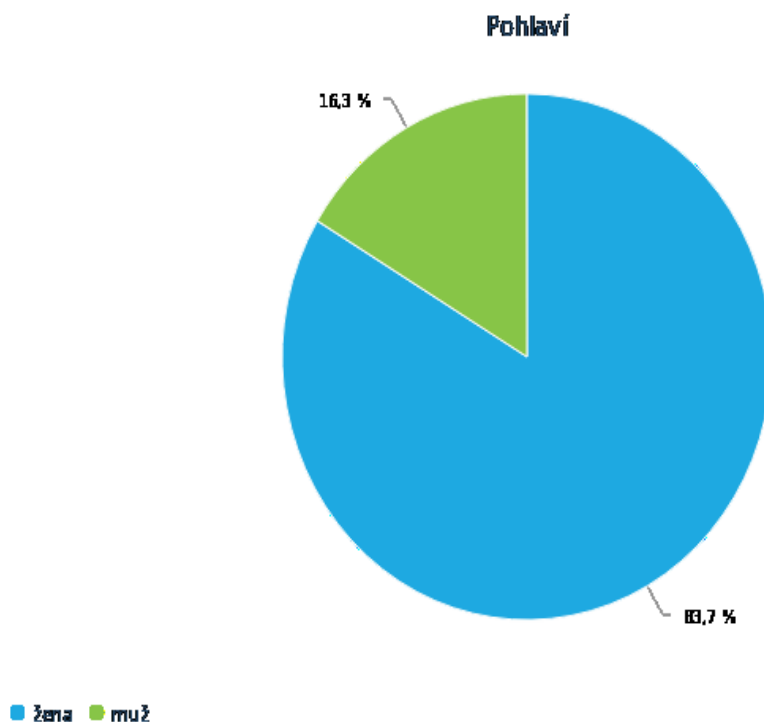
Položka číslo 1. Do jaké věkové kategorie patříte?

Graf 1 Do jaké věkové kategorie patříte?

Zdroj: vlastní- survio

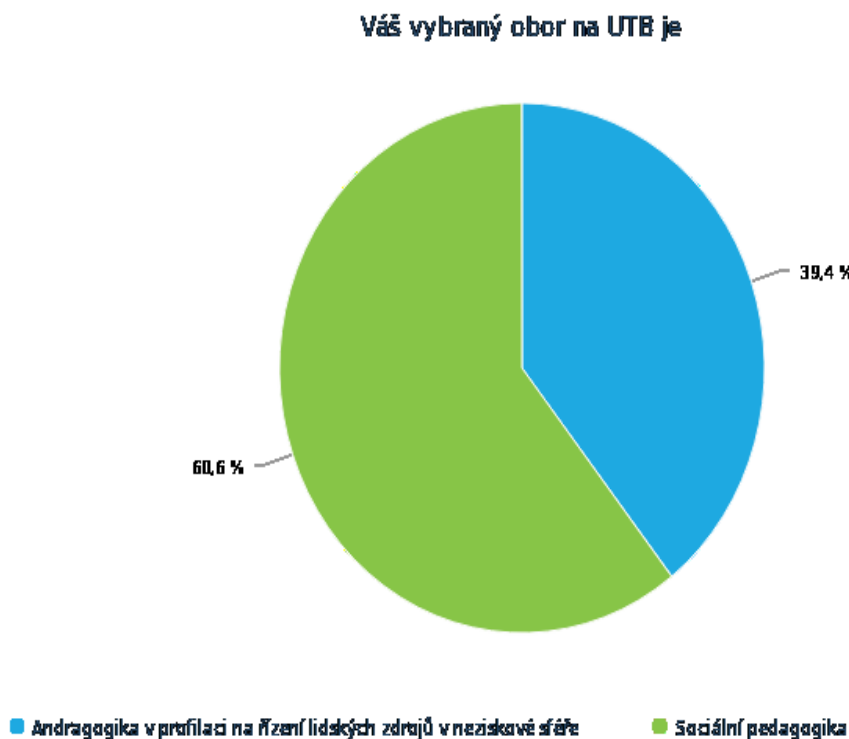
Dotazníková otázka číslo 1. zjistila, že vybrané studijní obory navštěvují netradiční studenti převážně ve věkovém rozmezí 30-45 let a to 63 osob (60,6%). Další skupinou jsou studenti ve věkovém rozmezí 45-60 let věku. Tito jsou zde zastoupeni 41 osobou (39,4%). Do našeho výzkumu se nezapojili starší studenti 60 a více let. Mladší studenti ve věkové kategorii 20-30 let se zkoumání zapojili. Odpovědi těchto, však nebyly zařazeny do zkoumání z důvodu filtrace.

Položka číslo 2 Pohlaví

Graf 2 Pohlaví

Zdroj: vlastní- survio

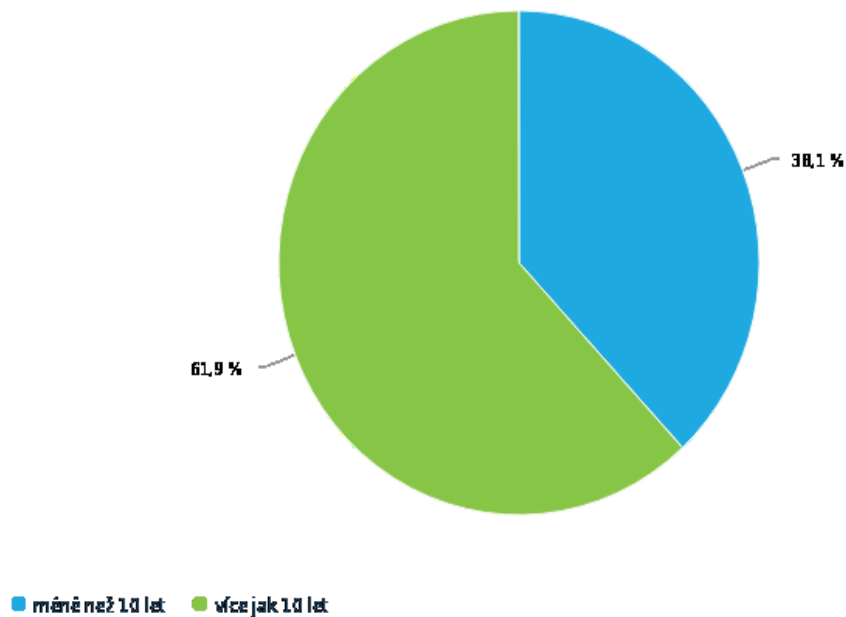
Ze zjištění dotazníkové otázky číslo 2. je patrné, že ženy jsou v obou studijních programech zastoupeny podstatně vyšším počtem. A to konkrétně 87 žen (83,7 %). Můžeme konstatovat, že ženy mají o studium vyšší zájem než muži. Ti jsou dle výzkumu zastoupeni pouze v počtu 17 (16,3 %) dotazovaných.

Položka číslo 3 Váš vybraný obor na UTB?

Graf 3 Váš vybraný obor na UTB?

Zdroj: vlastní- survio

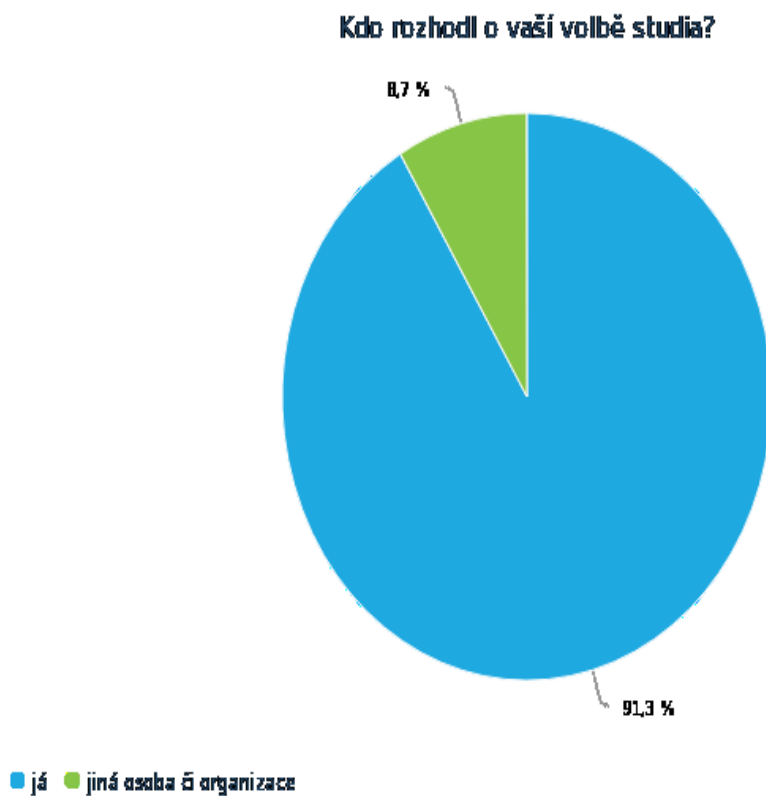
U třetí dotazníkové otázky jsme zjistili zařazení respondentů dle vybraného studijního programu. Ke studiu sociální pedagogiky se přihlásilo 63 (60,6%) dotazovaných. K studentům andragogiky v profilaci na řízení lidských zdrojů v profilaci na neziskovou sféru se přihlásilo 41 (39,4%) Tato data částečně korespondují s Výroční zprávou o činnosti fakulty humanitních studií UTB ve Zlíně za rok 2017 kde se uvádí, že studentů sociální pedagogiky kombinovaného studia je 258 celkem. A studentů andragogiky v profilaci na řízení lidských zdrojů v profilaci na neziskovou sféru 105 celkem.

Položka číslo 4 Jak dlouhá uplynula doba od Vašeho posledního formálního studia?**Jak dlouhá uplynula doba od vašeho posledního formálního studia?**

Graf 4 Jak dlouhá uplynula doba od Vašeho posledního formálního studia?

Zdroj: vlastní- survio

Dotazníková otázka číslo 4 byla pojata jako filtrační. Z původních 168 respondentů uvedlo 104 (61,9%), že doba od posledního formálního studia přesáhla 10 let. Kratší dobu od posledního formálního studia uvedlo 64 osob (38,1%). Pro náš výzkum byla důležitá první uvedená skupina.

Položka číslo 5. Kdo rozhodl o vaší volbě studia?

Graf 5 Kdo rozhodl o vaší volbě studia?

Zdroj: vlastní- survio

Naprostá většina netradičních studentů v počtu 95 (91,3%) rozhodovala o svém studiu sama. Zbývajícím 9 studentům (8,7%) respondentů bylo studium doporučeno pravděpodobně v zaměstnání.

Položka číslo 6. Uved'te bariéry/překážky, které vám dříve bránily v nástupu ke studiu.

	● ano	● ne
sebedůvěra - obava ze selhání	50	54
málo času - pracovní vytížení	56	48
nedostatek finančních prostředků	45	59
nedostatek informací o možnosti studia	43	61
nízká podpora v rodině	29	75
mateřská dovolená	35	69
jiné	42	62

Tabulka 8 Uved'te bariéry/překážky, které vám dříve bránily v nástupu ke studiu.

Zdroj: vlastní- survio

Cílem 6. otázky bylo zjištění jaké bariéry/překážky dříve bránily netradičním studentům v pokračování ve formálním vzdělávání. U jednotlivých možností se respondenti vyjadřovali zda je uvedená bariéra/překážka limitovala při rozhodování pro další studium na UTB ve Zlíně. U první možnosti "sebedůvěra - obava ze selhání" je nepatrný rozdíl mezi odpovědí kladnou a zápornou. Zásadních 50 respondentů uvedlo, že sebedůvěra-obava ze selhání pro ně byla jednou ze bariér, která bránila ve studiu. Na druhou stranu 54 respondentů nevnímalo tuto možnost jako limitující pro další vzdělávání. Nedostatek času-pracovní vytížení uvedlo jako jednu z bariér 56 osob. Záporně na tuto možnost odpovědělo 48 dotazovaných. Nedostatek finančních prostředků jako bariéru vedlo 45 studentů. O něco více 59 osob finance jako limitující faktor nepocíťovalo. Větší rozdíl v odpovědích pozorujeme u následující překážky „nedostatek informací o možnosti studia“. Celkem 43 osob vnímalo tento nedostatek

jako zásadní, ale 61 studentů dostatečné informace o studiu mělo. Nejméně z celé škály možných bariér uvedených v otázce vnímali dotazovaní „nízkou podporu v rodině“. Odpovědělo tak pouze 29 osob. Zbývajících 75 odpovědělo záporně. Podobný rozdíl v odpovědích je u varianty „mateřská dovolená“. Zde uvedlo 35 dotázaných, že mateřská dovolená byla jednou z příčin v nenavázání studia po středoškolském studiu. Mateřská dovolená nebyla limitující pro 69 osob. Na poslední z možností „jiná bariéra/překážka“ odpovědělo 42 netradičních studentů kladně. Zbývajících 62 odpovědělo ne. Poznámka: Z výzkumného hlediska by bylo zajímavé zjištění jaká konkrétní bariéra byla v této možnosti pro jednotlivé respondenty skryta.

Položka číslo 7. Jakou důležitost měly následující faktory pro volbu vašeho studia na UTB

	● velmi důležité	● značně důležité	● málo důležité	● nedůležité	● nevím
blízkost školy od bydliště	32	30	23	15	4
perspektiva oboru do budoucna	19	57	19	5	4
prestiž školy	16	33	40	10	5
vidina vyššího výdělku	27	30	35	11	1
další možnost vzdělávání	32	48	15	7	2
možnost změny práce v budoucnu	45	37	13	7	2
rozšíření obzorů	40	46	12	4	2
nutnost pro postup ve stávajícím zaměstnání	25	35	22	20	2
doporučení v mém okolí	20	20	29	27	8

Tabulka 9 Jakou důležitost měly následující faktory pro volbu vašeho studia na UTB

Zdroj: vlastní- survio

Sedmá otázka zkoumá jakou důležitost měly vybrané faktory pro volbu studia na UTB. Otázka dává respondentům škálový výběr, kterým specifikují svůj postoj k nabízené proměnné. Blízkost školy respondenti hodnotilo jako velmi důležitý v 32 případech (31%), značně důležitý v 30 (29%), málo důležitý v 23 (22%), nedůležitý v 15 (14%) a 4 respondenti (4%) odpověděli, že neví. Perspektiva oboru do budoucna byla netradičními studenty hodnocena jako velmi důležitá 19 krát (18%). Výrazně na tuto otázku ve škále značně důležitě odpovědělo 57 dotazovaných (55%) což je nejvyšší hodnota. Málo důležitá perspektiva oboru byla hodnocena 19 studenty (18%). Nedůležitou ji hodnotilo 5 osob (5%). A 4 studenti (4%) odpověděli, že neví. Prestiž školy pro volbu studia zvolilo jako velmi důležitý faktor 16 respondentů (15%), značně důležitým jej hodnotilo 33 osob (32%), málo důležité toto bylo pro 40 dotazovaných (38%), nedůležité pro volbu studia ohodnotilo 10 dotazovaných (10%), posledních 5 dotazovaných (5%) odpovědělo, že neví. Vidina vyššího výdělků jako čtvrtý faktor byl hodnocen následovně. Velmi důležité pro 27 (26%) osob, značně důležité pro 30 (29%) osob, málo důležité 35 (34%) osob, nedůležité pro 11 (11%) osob a jedna osoba (1%) neví. Další možnost vzdělávání dotazovaní hodnotili spíše ve škále kladné. Velmi důležité je vzdělávání pro 32 (31%) odpovídajících, značně důležitý je pro výraznou skupinu 48 (46%), málo důležité pro 15 (14%), nedůležité pro 7 (7%) a 2 studenti se přiklonili k neutrálnímu prohlášení, že neví. Šestá nabízená část otázky se zaměřila na možnost změny zaměstnání v budoucnu. A i v této škálové otázce odpovídali respondenti výrazně kladně. Ve změnu zaměstnání díky studiu na UTB se přiklonilo 45 (43%) osob, spíše kladně 37 (36%), málo důležité je pro 13 (13%) osob. Pouhých 7 (7%) osob odpovědělo, že změna zaměstnání v budoucnu pro ně nebyla motivem pro nástup na UTB. A 2 (2%) neví. „Rozšíření obzorů“ jakožto další motiv ke studiu vybraného studijního programu byl statisticky důležitý. Velkou důležitost mu dalo 40 (38%) studentů, a i dalších 46 (44%) ji hodnotilo značně důležitým. Pro 12 (12%) je i tato motivace málo důležitá. Zbývající 4 (4%) nedůležité a 2 (2%) neví. Předposlední část 7. otázky se zaměřuje na eventuální postup ve stávajícím zaměstnání. Zde jsou výsledky relativně rovnoměrné. Nejvyšší prioritu ve škále této motivaci dalo 25 (24%) respondentů, 35 (34%) zvolilo variantu – značně důležité. Málo důležité je 22 (21%) respondentů, nedůležité pro 20 (19%) a 2 (2%) neví. Na poslední motivaci v této škálové otázce „doporučení v mém okolí“ odpovídali respondenti průměrně. Na první dvě škály velmi důležité a značně důležité odpovědělo shodně 20 (19%) osob. Doporučení v okolí dalších 29 (28%) osob označilo jako málo důležité a 27 (26%) jako nedůležité. Posledních 8 (8%) osob z celkových 104 respondentů zvolilo odpověď nevim.

Položka číslo 8. Od studia ve vybraném programu jsem očekával...

	● velmi důležité	● značně důležité	● málo důležité	● nedůležité	● nevím
mi přinese pocit uspokojení	33	48	14	6	3
budu moci budovat kariéru	32	37	26	9	0
mi přinese seberealizaci	45	40	14	4	1
zvýší se moje pravomoc rozhodování	29	37	28	9	1
získání nových znalostí	39	48	11	4	2
celkovou kultivaci osobnosti	36	35	20	11	2
rozšíření znalostí	44	44	13	3	0
všeobecný přehled	39	47	16	2	0
sociální kontakt	33	26	26	16	3
sebevzdělávání	42	41	14	5	2

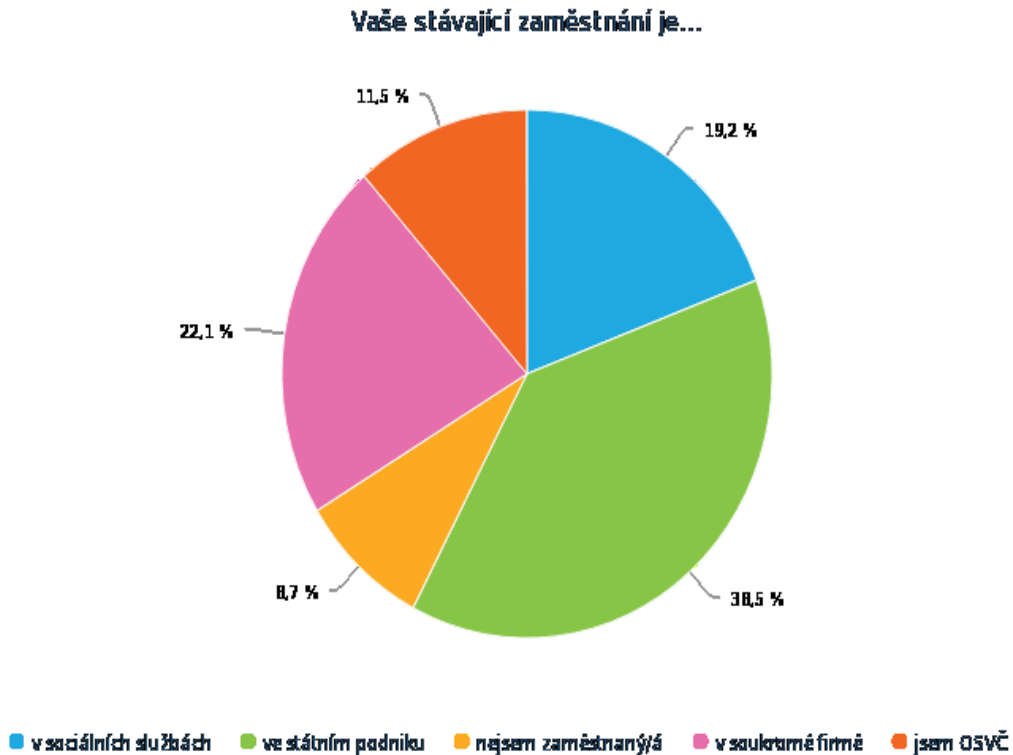
Tabulka 10 Od studia ve vybraném programu jsem očekával...

Zdroj: vlastní- survio

Osmá otázka dotazníkového šetření je zaměřena na zkoumání očekávání. Netradiční studenti pomocí škálové otázky volili varianty, které nejvíce či nejméně odpovídali jejich očekávání od studia na UTB ve Zlíně. Očekávání pocitu uspokojení zvolilo 33 (32%) osob. Značně důležité toto vnímá 48 (46%) osob. Málo důležité 14 (13%) a nedůležitou motivací tuto variantu volí 6 (6%) osob. Tři (3%) účastníci šetření neví. Další položkou v otázce byla možnost budování v budoucnu kariéry. Na tuté škále se rozdělili respondenti následovně: Velmi důležité 32 (31%), značně důležité 37 (36%), málo důležité 26 (25%) a nedůležité 9 (9%). Přínos seberealizace hodnotili dotazovaní kladně. Velmi důležitá je tato možnost 45 (43%), značně důležité je pro 40 (38%), málo důležité pro 14 (13%), nedůležité pro

4 (4%) a jeden (1%) dotázaný odpověděl, že neví. Můžeme v náhledu posoudit tuto motivaci pro studium jako významně důležitou. V následující části otázky jsme se dotazovali studentů do jaké míry byla pro ně důležitá možnost zvýšení pravomocí v rozhodování. V této části odpovídali následovně: velmi důležité je toto pro 29 (28%), značně důležitou zvolilo zmíněnou variantu 37 (36%) což shledáváme jako významnou část skupiny. Dále 28 (27%) dotázaných se již přiklonilo k málo důležité skupině, 9 (9%) a 1 (1%) neví. V hodnotící škále netradiční studenti dále označili získávání nových znalostí následovně. Velmi důležité je pro 39 (38%) a značně důležité 48 (46%). Opět můžeme zhodnotit tuto emoci jako významně důležitou. Menší část dotazovaných pak v počtu 11 (11%) udalo variantu málo důležité, pouze 4 (4%) nedůležité a zbývající 2 (2%) neví. Celkovou kultivaci osobnosti ohodnotili netradiční studenti v 36 (35%) případech jako velmi důležitou, v 35 (34%) značně důležitou, méně pak ve 20 (19%) jako málo důležitou a v neposlední řadě 11 (11%) nedůležitou. Poslední dva (2%) studenti neví. Pozitivně vnímáme i odpovědi na očekávání rozšíření znalostí. Výrazné skupiny odpověděli o počtu 44 (42%) studentů, že je toto pro ně velmi nebo značně důležité. Málo důležité je rozšíření znalostí pouze pro 13 (13%) a nedůležité pro 3 (3%) studenty. Kladně hodnotíme i zájem o získání všeobecného přehledu dotazovaných. Již 39 (38%) odpovídá, že je toto očekávání velmi důležité. Značně důležité odpovídá ještě větší skupina a to 47 (45%) studentů. Zbývajících 16 (15%) si všeobecný přehled jako důležitý nezvolilo. Předposlední položkou osmé otázky je očekávání sociálního kontaktu. Velmi důležitý je sociální kontakt pro 33 (32%), značně důležité a málo důležité shodně pro 26 (25%) osob a nedůležité pro 3 (3%) osob. Poslední dotaz byl kladen na očekávání sebevzdělávání při studiu vybraného studijního programu na UTB ve Zlíně. I zde odpovídali respondenti vysoce pozitivně z čehož můžeme usoudit, že toto patří mezi jejich priority. Velmi důležité je sebevzdělávání pro 42 (40%) respondentů, Značně důležité pro 41 (39%), málo důležité již pro 14 (13%), nedůležité pro 5 (5%) respondentů. Poslední 2 (2%) neví.

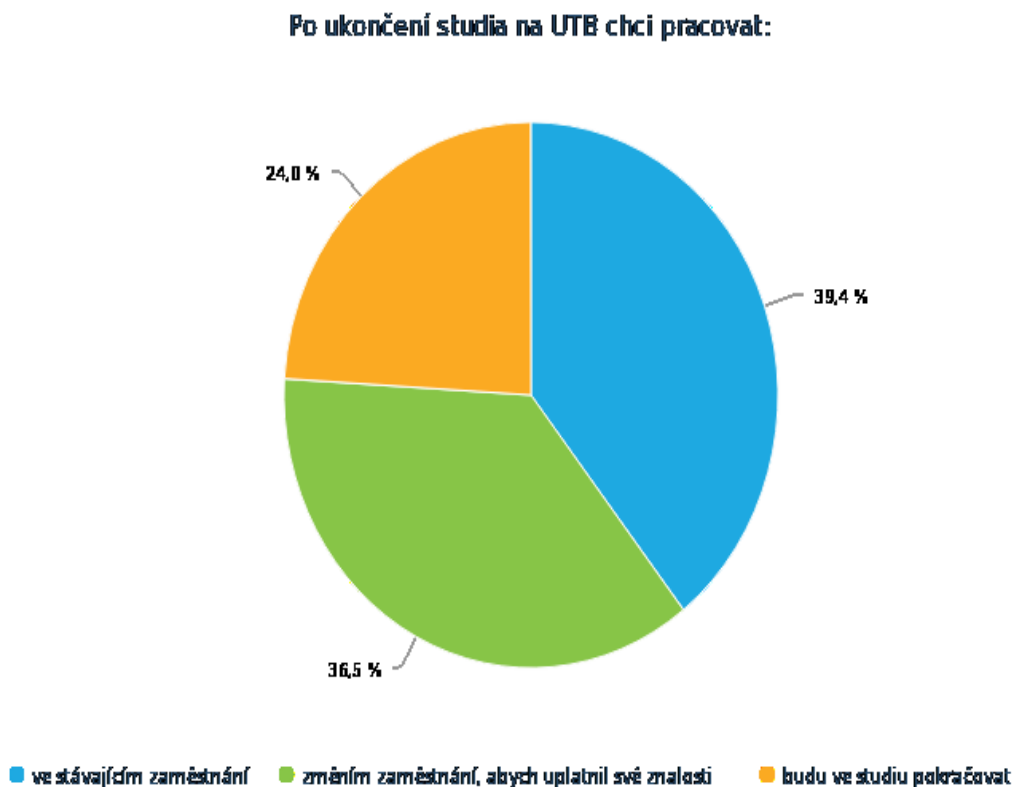
Položka číslo 9 Vaše stávající zaměstnání je

Graf 6 Vaše stávající zaměstnání je

Zdroj: vlastní- survio

Předposlední devátá otázka je zaměřena na stávající povolání dotazovaných. V sociálních službách pracuje 20 osob (19,2%). Nejvíce pracujících uvedlo, že jejich zaměstnání je ve státním podniku. Celkem jich bylo 40 osob (38,5%). Nezaměstnaných bylo 9 osob (8,7%). V soukromé firmě pracuje 23 osob (22,1%). Zbývajících 12 osob (11,5%) se zařadilo do kategorie osob samostatně výdělečně činných.

Položka číslo 10. Po ukončení studia na UTB chci pracovat:

Graf 7 Po ukončení studia na UTB chci pracovat:

Zdroj: vlastní- survio

V desáté otázce odpovídali netradiční studenti na jejich cíle po ukončení studia ve zvolené studijním programu na UTB ve Zlíně. Celkově odpovídalo 104 netradičních studentů. Ve stávajícím zaměstnání chce setrvat 41 osob (39,4%). O změně zaměstnání na základě získaných zkušeností uvažuje 38 osob (36,5%). Ve studiu chce pokračovat pouze 25 osob (24%).

5.4 Interpretace dat

Z vyhodnocených výsledků dotazníkového šetření vyplynulo následující zjištění:

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 168 respondentů. Pro tento výzkum byly použity pouze dotazníky, které mohly identifikovat netradiční studenty. Celkem je to 104 vyplněných dotazníků. Na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně ve vybraných studijních programech studují převážně netradiční studenti ve věkové skupině 30-45 let. Z celkového počtu 104 dotazovaných netradičních studentů je 63 právě v této věkové skupině. Zbývajících 41 studentů se řadí do skupiny 45-60 let. Zároveň můžeme konstatovat, že netradiční studenti jsou převážně ženy. V procentuálním vyjádření je to 83,7% žen a 16,3% mužů. Statisticky významná část studentů se pro studium rozhodla samostatně. Celkem 95 osob (91,3%). Jen 9 dotázaných uvedlo, že rozhodnutí o studiu nebylo jejich, že jej ovlivnila jiná osoba či organizace. Vybrané studijní programy navštěvuje 95 (91%) dospělých lidí, kteří si doplňují vzdělání souběžně se svou profesí. A to sociálních službách (19,2%), ve státním podniku (38,5%), v soukromé firmě (22,1%) a OSVČ (12%). Nezaměstnaných bylo pouze 9 respondentů. Po ukončení studia 25 (24%) studentů má zájem o pokračování v navazujícím vzdělávání. Ve stávajícím zaměstnání chce setrvat 41 osob (39,4%) a 38 (36,5%) by rádo uplatnilo své nabitě získané znalosti a dovednosti v jiném zaměstnání. Prioritním zjištěním v této práci však jsou stimuly, které vůbec netradiční studenty přiměly ke studiu na UTB ve Zlíně. Můžeme říci, že jejich motivy se neřídily ekonomickou potřebou jako takovou. Nejvýznamnější z potřeb, která je aktivizovala k přihlášení k vybranému studijnímu programu je v první řadě touha po rozšíření obzorů. Na druhou stranu nebylo pro ně motivační doporučení studia v okolí studenta. Následně se studenti přiklání k tvrzení, že od studia na UTB ve Zlíně očekávají prvořadě rozšíření svých znalostí, seberealizaci a získání nových znalostí. A opět na druhém pólu jejich zájmu jsou možnosti budování v budoucnu kariéry, rozšíření pravomoci rozhodování a překvapivě sociální kontakt. Tento poslední zmíněný fakt je totožný s výsledky studie Mullen (2008 str. 289-314)

5.5 Ověření hypotéz

V úvodu praktické části jsme stanovili hypotézy, které ověříme pomocí vyhodnocení odpovědí od respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření a byli kvalifikováni do skupiny netradičních studentů.

1.Výzkumná otázka: Jaké bariéry bránily netradičním studentům ve vybraných studijních programech v nástupu na UTB ve Zlíně?

H1₀: Předpokládám, že neexistuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem netradičních studentů a bariérami v nástupu ke vzdělávání na UTB ve Zlíně.

H1_A: Předpokládám, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem netradičních studentů a bariérami v nástupu ke vzdělávání na UTB ve Zlíně.

K ověření této hypotézy jsme využili otázku číslo 6 „bariéry/překážky, které dříve bránily v nástupu ke studiu“ a otázka číslo 1 „věková skupina“. Celkem odpovědělo 104 dotazovaných.

	Sebedůvěra- obava ze se- lhaní	Málo času- pracovní vyti- žení	Nedostatek finančních prostředků	Nedostatek informací o možnosti stu- dia	Nízká pod- pora v rodině	Mateřská do- volená	Jiné	Σ
30-45 let	33	37	30	25	21	25	23	194
45-60 let	17	19	15	18	8	10	19	106
Σ	50	56	45	43	29	35	42	300

Tabulka 11 Souhrn odpovědí k H1

Zdroj : vlastní

Zjištění testového kritéria χ^2 (Chráška, 2007, s. 72):

Po dosažení do vzorce dostáváme hodnotu chí- kvadrátu $\chi^2 = 4,222$

Zjištění kritické hodnoty $\chi_{0,05}^2$

Kritická hodnota $\chi_{0,05}^2$ v hladině významnosti 0,05 v 6 stupni volnosti = 12,592

Na základě výpočtu chi-kvadrát pro kontingenční tabulku, při zvolené hladině významnosti 0,05 nám vyšlo, že vypočítaná hodnota χ^2 je menší než kritická hodnota. Proto zamítáme alternativní hypotézu a nezamítáme hypotézu nulovou. Pokud budeme přijímat nulovou hypotézu, můžeme konstatovat, že výsledky jsou možné vysvětlit působením náhody. To znamená, že mezi zkoumanými jevy nemusí být významný vztah. **Znamená to tedy, že neexistuje statisticky významná souvislost mezi věkem netradičních studentů a bariérami v nástupu ke vzdělávání na UTB ve Zlíně.**

2.Výzkumná otázka: Jakou důležitost měly vybrané faktory pro volbu studia na UTB?

H2₀: Předpokládám, že neexistuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem a vybraným faktorem.

H2_A: Předpokládám, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem a vybraným faktorem.

K ověření této hypotézy jsme využili otázku číslo 7 „faktory pro volbu studia na UTB“ a otázka číslo 1 „věková skupina“. Celkem odpovědělo 104 dotazovaných.

	Blízkost školy od bydliště	Perspektiva oboru do budoucna	Prestiž školy	Vidina vyššího výdělku	Další možnost vzdělávání	Možnost změny práce v budoucnu	Rozšíření obzorů	Nutnost pro postup ve stávajícím zaměstnání	Doporučení v mém okolí	Σ
30-45 let	37	48	28	40	53	49	52	39	24	370
45-60 let	25	28	21	17	27	33	34	21	16	222
Σ	62	76	49	57	80	82	86	60	40	592

Tabulka 12 Souhrn odpovědí k H2

Zdroj : vlastní

Zjištění testového kritéria χ^2 (Chráška, 2007, s. 72):

Po dosažení do vzorce dostáváme hodnotu chí- kvadrátu $\chi^2 = 3,411$

Zjištění kritické hodnoty $\chi_{0,05}^2$

Kritická hodnota $\chi_{0,05}^2$ v hladině významnosti 0,05 v 8 stupni volnosti = 15,507

Na základě výpočtu chí-kvadrát pro kontingenční tabulku, při zvolené hladině významnosti 0,05 nám vyšlo, že vypočítaná hodnota χ^2 je menší než kritická hodnota. Proto zamítáme alternativní hypotézu a nezamítáme hypotézu nulovou. Pokud budeme přijímat nulovou hypotézu, můžeme konstatovat, že výsledky jsou možné vysvětlit působením náhody. To znamená, že mezi zkoumanými jevy nemusí být významný vztah. **Znamená to tedy, že neexistuje statisticky významná souvislost mezi věkem netradičních studentů a faktory pro volbu studia na UTB.**

3.Výzkumná otázka: Jaká očekávání mají netradiční studenti od studia ve vybraném programu?

H3₀: Předpokládám, že neexistuje statisticky vzájemná souvislost mezi studenty vybraného programu a jejich očekáváním od studia.

H3_A: Předpokládám, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi studenty vybraného programu a jejich očekáváním od studia.

K ověření této hypotézy jsme využili otázku číslo 8. „očekávání od studia“ a otázka číslo 3 „vybraný obor“. Celkem odpovědělo 104 dotazovaných.

.

	Mi přinese pocit uspokojení	Budu moci budovat kariéru	Mi přinese seberealizaci	Zvýší se moje pravomoc rozhodování	Získání nových znalostí	Celkovou kultivaci osobnosti	Rozšíření znalostí	Všeo- becný přehled	Sociální kontakt	Sebe- vzděláván	Σ
Andragogika	38	22	35	23	35	27	39	38	27	36	320
Sociální pedagogika	43	47	50	43	52	48	49	48	32	47	459
Σ	81	69	85	66	87	75	88	86	59	83	779

Tabulka 13 Souhrn odpovědí k H3

Zdroj : vlastní

Zjištění testového kritéria χ^2 (Chráska, 2007, s. 72):

Po dosažení do vzorce dostáváme hodnotu chí- kvadrátu $\chi^2 = 6,863$

Zjištění kritické hodnoty $\chi_{0,05}^2$

Kritická hodnota $\chi_{0,05}^2$ v hladině významnosti 0,05 v 9 stupni volnosti = 16,919

Na základě výpočtu chi-kvadrát pro kontingenční tabulku, při zvolené hladině významnosti 0,05 nám vyšlo, že vypočítaná hodnota χ^2 je menší než kritická hodnota. Proto zamítáme alternativní hypotézu a nezamítáme hypotézu nulovou. Pokud budeme přijímat nulovou hypotézu, můžeme konstatovat, že výsledky jsou možné vysvětlit působením náhody. To znamená, že mezi zkoumanými jevy nemusí být významný vztah. **Znamená to tedy, že neexistuje statisticky významná souvislost mezi studenty vybraného programu a jejich očekáváním od studia.**

6 INTERPETACE VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ

Po identifikaci a charakteristice výzkumného vzorku, se dostáváme k výzkumným otázkám a odpovědím na ně, jež nám pomohly vyhodnotit výzkum této práce. Výzkumu se zúčastnilo 104 respondentů, které jsme identifikovali do skupiny netradičních studentů. Zde pocítujeme jeden z limitů výzkumu. V akademickém roce 2018/2019 navštěvuje vybrané studijní programy kombinovaného studia dle výroční zprávy 363 studentů. A to v programu Sociální pedagogika 258 studentů a v programu Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře 105 studentů. Vyplněno bylo celkem 168 dotazníků, kdy 64 dotazníků bylo vyřazeno. Důvod jsme uváděli v praktické části bakalářské práce- jednalo se o nesplnění věkového zařazení respondentů. Nicméně jsme si vědomi, že mohlo být vyplněno větší množství dotazníků a samotný výzkum tak mohl být přesnější. Z časových důvodů se přistoupilo k vyhodnocení 104 dotazníků kdy bylo překročeno minimum 100 dotazníků.

Hlavním cílem výzkumu bylo: **Zjistit jaké jsou motivace netradičních studentů ve vybraných studijních programech pro studium na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.**

Tento cíl jsme si pomocí dílčích otázek rozdělili do tří kategorií. Každá z nich se zabývala jednou částí souhrnného výzkumného cíle. V první řadě jsme se věnovali ve výzkumu bariérám, které dříve bránili netradičním studentům v nástupu ke studiu na UTB ve Zlíně. Statisticky můžeme říci, že „nedostatek času- pracovní vytížení“ bylo z hlediska dotazníkového šetření nejvýznamnější a označilo jej téměř 54% respondentů. „Sebedůvěra- obava ze selhání“ omezovala 48% dotazovaných.. Za třetí nejvýznamnější bariéru můžeme pokládat nedostatek finančních prostředků 41%. Zde musíme také vyhodnotit výsledky dílčích otázek. Nepotvrdila se nám hypotéza o předpokladu, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem netradičních studentů a bariérami v nástupu ke vzdělávání na UTB ve Zlíně. Obě věkové skupiny (30-45 let a 45-60 let) uváděly shodné bariéry. Statisticky nejdůležitější překážkou obou skupin tedy je „nedostatek času či pracovní vytíženost“.

Dále jsme se zaměřili na faktory, které ovlivňovali rozhodnutí uchazečů o studium. Ani druhá hypotéza k dílčí výzkumné otázce se nepotvrdila. Předpokládali jsme, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem a vybraným faktorem. Opět obě věkové skupiny (30-45 let a 45-60 let) jako svůj nejvýznamnější faktor pro volbu vybraného studijního programu uváděly potřebu „rozšíření obzorů“. Na druhém místě pak netradiční studenty ovlivňoval faktor „změny práce v budoucnu“ a následoval faktor „další možnost vzdělávání“.

Totožně obě skupiny uvedly jako nejméně důležitý stimul pro studium na UTB ve Zlíně „doporučení ve svém okolí“.

Třetí část a hypotéza se zaměřovala na očekávání netradičních studentů dle zvolených studijních programů. Předpokládali jsme, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi studenty vybraného programu a jejich očekáváním od studia. Obě skupiny (netradiční studenti Sociální pedagogiky a Andragogiky v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře) dle výpočtů nemají rozličné očekávání. Tudíž ani tato hypotéza se nám nepotvrdila. A vyplynulo nám z šetření, že netradiční studenti Sociální pedagogiky i Andragogiky v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře očekávají od studia na UTB ve Zlíně prvořadě „rozšíření svých znalostí“. Silně pak také hodnotili potřebu , nebo spíše očekávání „seberealizace“ a „získání nových znalostí“. Na opačném pólu pak nacházíme „sociální kontakt“. Po vyhodnocení všech získaných dat můžeme říci, že netradiční studenti , kteří se účastnili našeho výzkum (akademický rok 2018/2019, Sociální pedagogika a Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře) byli ke studiu motivováni převážně růstovými motivacemi. Byla pro ně důležitá seberealizace a profesní růst. Od studia očekávali rozšíření svých znalostí, seberealizaci, získání nových znalostí.

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Tato práce je směřována na motivace netradičních studentů na UTB ve Zlíně. Při úvaze nad doporučením pro praxi bychom se měli zamyslet na tím z jakého úhlu chceme tuto kapitolu pojmout. Nabízí se nám jich hned několik.

Z pohledu netradičních studentů.

Jak motivovat dospělé, aby se stali netradičními studenty? V tomto pohledu můžeme podněcovat dospělé pouze vnějšími motivacemi. Dospělí by měli mít v patrnosti, že sebevzdělávání rozvíjí jejich osobnost, zvětšuje jejich rozhledy, zvyšuje jejich uznání okolí a v budoucnu jim může přinést nemalé výhody v zaměstnání v podobě zvýšení platu, nové pozice, povýšení a tak dále. Na této propagaci vzdělávání se podobnou měrou mohou podílet zaměstnavatelé (vzdělaný zaměstnanec= zdravá firma), stát (vzdělaný občan= prosperující společnost), společnost (vzdělaný člověk= vyšší úroveň společnosti, kultury) i samotné vysoké školy (vzdělaný student= prestiž školy, ekonomické přínos).

Z pohledu UTB ve Zlíně.

Jaké kroky učinit, aby studenti volili při rozhodování mezi univerzitami právě UTB ve Zlíně? Zlínská univerzita má své jméno zavedené. Potencionální studentům by mohla navíc nabídnout aplikaci, díky které by se vyspecifikovaly přednosti uchazeče a dle toho nabídne nejvhodnější obor studia. Nyní si většina studentů podává přihlášky na více studijních programů- zbytečně se zahrnuje administrativou a studenti na druhé straně jsou pod tlakem a stresem z případného nepřijetí. Zajímavou motivací pro platící studenty by mohlo být snížení školného při dosažení stanoveného studijního průměru. A pro ty neplatící stipendium.

Z pohledu zaměstnavatele.

Jak motivovat zaměstnance k dalšímu vzdělávání? Již několikrát jsme zmiňovali, že míra nezaměstnanosti v ČR je posledních několika měsících velice příznivá pro zaměstnance. V prosinci 2018 se uváděla dle statistik míra nezaměstnanosti 2,2% (ČSÚ, 2018). Z pohledu zaměstnavatele však vznikají problémy s obsazením volných pracovních míst, s udržením kvalitních zaměstnanců (aby neodcházeli ke konkurenci) a se zvyšováním odborné úrovně zaměstnanců. Podpora vzdělávání jako například firemní benefit ve formě náhradního volna, úprava pracovní doby, finanční bonus po zdárném ukončení studia, placené studijní volno a tak dále. Tímto způsobem by mohl zaměstnavatel vnějšími

motivacemi probudit v zaměstnanci zájem o studium a odbourat nejednu z překážek. Rozumný zaměstnavatel oceňuje lidský kapitál a zároveň ocení zaměstnance, který si dobrovolně zvyšuje svoji kvalifikaci.

Z pohledu státu, společnosti. Jak motivovat společnost, aby se dobrovolně vzdělávala? Stát by se měl více zasadit na rozšíření úmyslu studia dospělých. Ano, Memorandum nás v této myšlence podporuje, vláda ČR se zavázala k navýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných občanů na 32%, ale valná většina studentů se o ideách Memoranda dozvídá až při samotném studiu. Ve spolupráci s vysokými školami a v návaznosti na ekonomické potřeby společnosti, je možné některé studijní programy propagovat, a dejme tomu upřednostňovat, motivací finanční. Tento proces by měl být však propracován, aby se účelově nevzdělávali určité skupiny dospělých, kteří by následně nenašli v pracovním procesu uplatnění.

ZÁVĚR

Tato práce se věnovala motivacím netradičních studentů k formálnímu vzdělávání, které jim nabízí vybrané programy na UTB ve Zlíně. Cílem práce bylo zjistit, jaké jsou motivace těchto dospělých před nástupem ke kombinovanému studiu na vysoké škole. Každou motivaci provází překážky, které netradičním studentům v jejich úsilí brání. Teoretická část práce představuje toto téma, které je v současnosti velice často zmiňováno. Dnešní společnost je charakteristická neustálým a rychlým vývojem. Aby jsme se dokázali v záplavě informací, nových postupů, technologií a standardů orientovat, musíme se přizpůsobit a neustále se učit a získávat nové informace. Platí, že dříve dosažené vzdělání či osvojená dovednost nebývá dostatečná a musí se neustále aktualizovat a rozšiřovat. Tento koloběh prospívá jak celkové ekonomice, rozvoji státu a i společnosti. Prvořadě je naše pozornost zaměřena na základní část tohoto soukolí- na jednotlivce. V našem případě na netradiční studenty. Ti ve středním věku nachází v sobě energii, aby často vedle svého pracovního vytížení, rodinných povinností a koníčků zasedli do učeben či studoven a rozvíjeli své znalosti, zdokonalovali dovednosti, rozšiřovali si obzory. A to vše na úkor vědomí, že musí vydat ze sebe sama více energie, věnovat studiu svůj čas a i peníze. Pro každého ze zmiňovaných netradičních studentů je v procesu vzdělávání velmi důležitá motivace. Tímto tématem jsem se zabývali v jak v teoretické, tak praktické části této práce.

Motivace, překážky a bariéry tvořily první část teorie. Hlavním cílem bylo přiblížit jednotlivé motivace vnitřní a vnější z pohledu více autorů. S ohledem na cíle této práce jsme vymezili i bariéry, které netradičním studentům v jejich vzdělávání bránily. Neopomenuli jsme se zmínit o základní proměnné, která dle našeho názoru ovlivňuje nemálo rozhodování a emoce všech dospělých studentů. V současné ekonomické situaci se nacházíme v období velice nízké nezaměstnanosti. Jak by se asi změnilo emoce netradičních studentů v době zaměstnanecké krize?

V následující kapitole jsme se zaměřovali na charakteristiku a popis netradičních studentů. Objasnili jsme základní rozdíly mezi tradičními studenty a těmi, kteří volí pro své další formální vzdělávání kombinovanou formu studia- netradiční studenty. Uvedli jsme několik příkladů, kdo do této skupiny dospělých studentů ve zmiňované charakteristice patří.

Teoretický blok bakalářské práce uzavírají úvahy nad celoživotním vzděláváním. Popsali jsme jeho smysluplnost a jeho důležitost. Možná jsme se opomenuli zmínit, že i velcí myslitelé jako byl Konfucius, Sokrates nebo Platón byli učitelé právě dospělých a ne dětí. Tudíž, že i v dávné historii, dávní myslitelé si uvědomovali, to co možná dlouhé generace před námi

opomíjely, vzdělávání je proces dlouhodobí a měl by se praktikovat po celý život. Vzdělávání dospělých má svůj hluboký význam a celospolečenskou potřebu především pro naši generaci. Je však známé, a my jsme se na touto informací také lehce pozastavili- uvádí jí Beneš (2014) , že v reálu se velké množství dospělých nevzdělává, i když si uvědomuje, že by měli.

Empirická část práce sloužila k popisu metodologie výzkumu a interpretaci získaných dat. K naplnění výzkumného cíle nám pomohla získaná data z kvantitativního šetření. Výzkumný vzorek jsme popisovali v praktické části práce. Pro sběr dat byl zvolen dotazník s deseti otázkami. Na základě získaných a zpracovaných dat jsme následně vyhodnotili výzkumné otázky a hypotézy. Cílem práce bylo zjištění jaké motivace vedou netradiční studenty k studiu ve vybraných programech na UTB ve Zlíně. Na toto můžeme říci, že nejvýznamnější motivací a pohnutkou netradičních studentu ve na UTB ve Zlíně je touha po rozšíření obzorů, získávání nových znalostí a seberealizace. Souhrnně tyto motivy můžeme sloučit do takzvané intelektuální stimulace.

Na závěr můžeme říci, že naši netradiční studenti vstupují do dalšího formálního studia s hlavní myšlenkou pracovat na sobě a zvyšovat tak svou vnitřní váhu, kterou mohou následně uplatnit jak v profesním životě, tak v obecném zlepšování společnosti jako takové. Jejich primární chtění se neodvívjí od touhy po lepším zaměstnání, i když k němu může následně směřovat, ale od zlepšení sebe sama. A když bude jedinec pracovat na zlepšování svých vlastních stránek,lepší se následně celá společnost.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada: Pedagogika, 2014.176s.ISBN978-80-247-4824-5.
- [2] BOČKOVÁ,Věra. *Celoživotní vzdělávání- výzva nebo povinnost?* Univezita Palackého, 2000, 29 s. ISBN 978-80-2440-155-3.
- [3] BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Markoekonomie: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.
- [4] HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. 2. přeprac. vyd.Praha:Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. 186 s. ISBN 97880-86723-754.
- [5] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369.-4.Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/200711/contents/nkc20071748709_1.pdf
- [6] JELÍNEK, Marian a Kamila, JETMAROVÁ. *Neztraťte motivaci v době blahobytu*, , 2017
- [7] JUŘEČKA,Václav.*Makroekonomie*.1.vyd. Praha:Grada 2010,332s. ISBN 978-80-247-3258-9
- [8] MALACH, Antonín a kol.,*Jak ppodnikat po vstupu do EU* 1.vyd. Praha:Grada 2004, 522 s. ISBN 978-80-247-6384-2.
- [9] NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. 1. vyd. Praha: Academia 1996, 270 s. ISBN80-200-0592-7.
- [10] PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského 2002, ISBN 80-86723-03-8.
- [11] PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: výkladový slovník: výchova, vzdělávání, péče, řízení*. Vyd.1. Praha:Academia, 2002. ISBN 8020009507.
- [12] PLAMÍNEK, Jiří. *Tajemství motivace: jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2010, 127 s. Poradce pro praxi. ISBN 978-80-247-3447-7. Dostupné také z: http://katalog.k.utb.cz/F/?func=item-hold-request&doc_library=UTB50&adm_doc_number=000056205&item_sequence=000040

- [13] PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých : průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. 1.vyd.Praha:Grada 2010, 318s. ISBN 978-80-247-3235-0
- [14] PLEVOVÁ, Ilona. *Management v ošetrovatelství*. 1.vyd.Praha:Grada 2012, 304 s. ISBN 978-80-247-3871-0.
- [15] PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.
- [16] PRUSÁKOVÁ, Viera. *Základy andragogiky*. Bratislava: Gerlach print, 2005. ISBN 80-89142-05-2.
- [17] RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80210-4779-2.
- [18] SLAVÍK, Milan a kol. *Vysokoškolská pedagogika* 1. vyd. Havlíčkův Brod: Grada, 2012. 256 s. ISBN 978-80-247-4054-6.
- [19] Strategie celoživotního učení ČR. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007. 90 s. ISBN 978-80-254-2218-2.
- [20] STRAUSS, Anselm L. a Juliet M. CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999, 196 s. SCAN. ISBN 808583460X.
- [21] VETEŠKA, Jaroslav a Tereza VACÍNOVÁ, a kol. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21.století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. 208 s. ISBN 978-80-7452-012-9.
- [22] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007a. 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [23] VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007b. 356 s. ISBN 978-80-246-0841-9.
- [24] VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Být učitelem: co by měl učitel vědět o své profesi*. 1. vyd. Univerzita Karlova, 2002, 51s. ISBN 978-80-72-9007-70.
- [25] ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. 1. vyd. Praha:Grada, 2017, 224 s. ISBN 978-80-271-9715-6.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] *Český statistický úřad*, Ženy a muži v datech 2017 [online]. ©2017 Dostupné z <https://www.czso.cz/csu/zeny-a-muzi-v-datech-2017>
- [2] *European Commission*, Epale [online]. ©2019 Dostupné z <https://ec.europa.eu/epale/cs/home-page>
- [3] *iDnes/Ekonomika*, Nezaměstnanost v Česku byla v říjnu nejnižší za posledních 20 let. *Ekonomika.idnes.cz* [online]. ©2017 [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/nezamestnanost-cesko-cr-nejnizsi-za-poslednich-20-let-pch-/ekonomika.aspx?c=A171108_090750_ekonomika_jn
- [4] *Institut celoživotního vzdělávání*, Aeduca 2015 rozmanitost ve vzdělávání 11. ročník konference o vzdělávání dospělých [online]. ©2015 Dostupné z: http://aeduca.upol.cz/assets/aeduca_progr_3fin.pdf
- [5] *International journal of lofelong education*, motivace pro učest starších osob na distančním vzdělávání: Studium na Národní univerzitě v Tchaj-wanu [online]. ©2008 Dostupné z: <https://scholar.google.cz>
- [6] *Národní vzdělávací fond*, Memorandum o celoživotním učení. *nvf.cz* [online]. © 2003 [cit. 2019-11-1] Dostupné z: <http://old.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm>
- [7] *Parlamentní listy*, Úřad práce-Pokles nezaměstnanosti pokračoval iv říjnu. *Parlamentnilisty.cz* [online]. ©2017 [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/Urada-prace-Pokles-nezamestnanosti-pokracoval-i-v-rijnu-511492>
- [8] *Svět tisku*, Jak motivovat a udržet zaměstnance [online]. ©2004 Dostupné z: http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=932
- [9] *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně*, Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře [online]. ©2019 Dostupné z: <https://www.utb.cz/univerzita/studium/nabizene-obory/seznam-oboru/andragogika-v-profilaci-na-rizeni-lidskych-zdroju-v-neziskove-sfere/>
- [10] *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně*, Sociální pedagogika [online]. ©2019 Dostupné z: <https://www.utb.cz/univerzita/studium/nabizene-obory/seznam-oboru/socialni-pedagogika-4/>

[11] *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně*, Výroční zpráva Fakulty humanitních studií 2017 [online]. ©2019 Dostupné z: <https://fhs.utb.cz/mdocs-posts/vyrocní-zprava-fhs-2017/>

[12] *Vzdělávání dospělých v ČR* [online]. ©2009 Praha: Donath-Burson Marsteller, 2009 [cit. 28.12.2018]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-cr>

[13] *Vzdělávací služby*, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2006-2010 [online]. ©2005 [cit. 20.2.2019]. Dostupné z: <http://www.vzdelavacisluzby.cz/dokumenty/strategie-a-koncepce-ve-skolstvi/CR/DZVS06-10.pdf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

UTB- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

OSVČ-osoba samostatně výdělečně činná

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Hierarchické uspořádání potřeb	16
Obrázek 2 Míra nezaměstnanosti 2014-2019	24
Obrázek 3 Celoživotní učení.....	34
Obrázek 4 Vzdělání celé populace podle věku v roce 2016	35

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Do jaké věkové kategorie patříte?	46
Graf 2 Pohlaví.....	47
Graf 3 Váš vybraný obor na UTB?	48
Graf 4 Jak dlouhá uplynula doba od Vašeho posledního formálního studia?	49
Graf 5 Kdo rozhodl o vaší volbě studia?	50
Graf 6 Vaše stávající zaměstnání je	56
Graf 7 Po ukončení studia na UTB chci pracovat:	57

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Bariér a překážek ve studiu.....	22
Tabulka 2 Do jaké věkové kategorie patříte?	42
Tabulka 3 Pohlaví	43
Tabulka 4 Váš vybraný obor na UTB je?	43
Tabulka 5 Kdo rozhodl o vaší volbě studia?.....	44
Tabulka 6 Vaše stávající zaměstnání je	44
Tabulka 7 Po ukončení studia na UTB chci pracovat.....	45
Tabulka 8 Uveďte bariéry/překážky, které vám dříve bránily v nástupu ke studiu....	51
Tabulka 9 Jakou důležitost měly následující faktory pro volbu vašeho studia na UTB.....	52
Tabulka 10 Od studia ve vybraném programu jsem očekával.....	54
Tabulka 11 Souhrn odpovědí k H1	59
Tabulka 12 Souhrn odpovědí k H2	60
Tabulka 13 Souhrn odpovědí k H3	62

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P 1 DOTAZNÍK	79
PŘÍLOHA P 2 VÝPOČET OTÁZKY ČÍSLO 7	82
PŘÍLOHA P 3 VÝPOČET OTÁZKY ČÍSLO 8.	83
PŘÍLOHA P 4 TABULKA HODNOTY TESTOVÉHO KRITÉRIA CHÍ-KVADRÁT	84
PŘÍLOHA P 5 TABULKY K VÝPOČTU H1	85
PŘÍLOHA P 6 TABULKY K VÝPOČTU H2	86
PŘÍLOHA P 7 TABULKY K VÝPOČTU H3	88

PŘÍLOHA P 1 DOTAZNÍK

Motivace netradičních studentů pro studium na UTB.

Níže uvedený dotazník bude podkladem pro zjištění motivací netradičních studentů pro studium na UTB. Vyplněné dotazníky budou použity pouze jako podklad k bakalářské práci.

Po jeho vyhodnocení budou skartovány. Dotazník se vyplňuje anonymně.

Prosím Vás tedy laskavě o pomoc při tomto zkoumání.

Děkuji.

1. Do jaké věkové kategorie patříte?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 20-30 let
- 30-45 let
- 45-60 let
- 60 a více let

2. Pohlaví

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- žena
- muž

3. Váš vybraný obor na UTB je

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře
- Sociální pedagogika

4. Jak dlouhá uplynula doba od vašeho posledního formálního studia?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- méně než 10 let
- více jak 10 let

5. Kdo rozhodl o vaší volbě studia?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- já
- jiná osoba či organizace

6. Uvedte bariery/překážky, které vám dříve bránily v nástupu ke studiu

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

	ano	ne
sebedůvěra - obava ze selhání	☐	☐
málo času - pracovní vytížení	☐	☐
nedostatek finančních prostředků	☐	☐
nedostatek informací o možnosti studia	☐	☐
nízká podpora v rodině	☐	☐
mateřská dovolená	☐	☐
jiné	☐	☐

7. Jakou důležitost měly následující faktory pro volbu vašeho studia na UTB?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

	velmi důležité	značně důležité	málo důležité	nedůležité	nevím
blízkost školy od bydliště	☐	☐	☐	☐	☐
perspektiva oboru do budoucna	☐	☐	☐	☐	☐
prestíž školy	☐	☐	☐	☐	☐
vidina vyššího výdělků	☐	☐	☐	☐	☐
další možnost vzdělávání	☐	☐	☐	☐	☐
možnost změny práce v budoucnu	☐	☐	☐	☐	☐
rozšíření obzorů	☐	☐	☐	☐	☐
nutnost pro postup ve stávajícím zaměstnání	☐	☐	☐	☐	☐
doporučení v mém okolí	☐	☐	☐	☐	☐

8. Od studia ve vybraném programu jsem očekával...

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

	velmi důležité	značně důležité	málo důležité	nedůležité	nevím
mi přinese pocit uspokojení	☐	☐	☐	☐	☐
budu moci budovat kariéru	☐	☐	☐	☐	☐
mi přinese seberealizaci	☐	☐	☐	☐	☐
zvyší se moje pravomoc rozhodování	☐	☐	☐	☐	☐
získání nových znalostí	☐	☐	☐	☐	☐
celkovou kultivaci osobnosti	☐	☐	☐	☐	☐
rozšíření znalostí	☐	☐	☐	☐	☐
všeobecný přehled	☐	☐	☐	☐	☐
sociální kontakt	☐	☐	☐	☐	☐
sebezdělávání	☐	☐	☐	☐	☐

9. Vaše stávající zaměstnání je...

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- v sociálních službách
- ve státním podniku
- nejsem zaměstnaný/á
- v soukromé firmě
- jsem OSVČ

10. Po ukončení studia na UTB chci pracovat:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ve stávajícím zaměstnání
- změním zaměstnání, abych uplatnil své znalosti
- budu ve studiu pokračovat

PŘÍLOHA P 2 VÝPOČET OTÁZKY ČÍSLO 7

7. Jakou důležitost měly následující faktory pro volbu vašeho studia na UTB?

	velmi důležité +2 body	značně důležité +1 bod	málo důležité -1 bod	nedůležit é -2 body	nevím 0 bodů	výpočet	Výsledek- pořadí
blízkost školy od bydliště	32	30	23	15	4	$64+30-23-30=41$	5.
perspektiva oboru do budoucna	19	57	19	5	4	$38+57-19-10=66$	4.
prestíž školy	16	33	40	10	5	$32+33-40-20=5$	8.
vidina vyššího výdělku	27	30	35	11	1	$54+30-35-22=27$	6.
další možnost vzdělávání	32	48	15	7	2	$62+48-15-14=81$	3.
možnost změny práce v budoucnu	45	37	13	7	2	$90+37-13-14=100$	2.
rozšíření obzorů	40	46	12	4	2	$80+46-12-8=106$	1.
nutnost pro postup ve stávajícím zaměstnání	25	35	22	20	2	$50+35-22-40=23$	7.
doporučení v mém okolí	20	20	29	27	8	$40+20-29-54=-23$	9.

PŘÍLOHA P 3 VÝPOČET OTÁZKY ČÍSLO 8.

8. Od studia ve vybraném programu jsem očekával...

	velmi důležité +2 body	značně důležité +1 bod	málo důležité -1 bod	nedůležité -2 body	nevím 0 bodů	Výpočet	výsledek
mi přinese pocit uspokojení	33	48	14	6	3	$66+48-14-12-0=88$	6.
budu moci budovat kariéru	32	37	26	9	0	$64+37-26-18-0=57$	8.
mi přinese seberealizaci	45	40	14	4	1	$90+40-14-8-0=108$	2.
zvýší se moje pravomoc rozhodování	29	37	28	9	1	$58+37-28-18-0=49$	9.
získání nových znalostí	39	48	11	4	2	$78+48-11-8-0=107$	3.
celkovou kultivaci osobnosti	36	35	20	11	2	$72+35-20-22-0=65$	7.
rozšíření znalostí	44	44	13	3	0	$88+44-13-6-0=113$	1.
všeobecný přehled	39	47	16	2	0	$78+47-16-4-0=95$	5.
sociální kontakt	33	26	26	16	3	$66+26-26-32-0=34$	10.
sebevzdělávání	42	41	14	5	2	$84+41-14-10-0=101$	4.

PŘÍLOHA P 4 TABULKA HODNOTY TESTOVÉHO KRITÉRIA CHÍ-KVADRÁT

Kritické hodnoty testového kritéria chí-kvadrát

Stupně volnosti	Hladina významnosti	
	0,05	0,01
1	3,841	6,635
2	5,991	9,21
3	7,815	11,341
4	9,483	13,277
5	11,070	15,086
6	12,592	16,812
7	14,067	18,475
8	15,507	20,09
9	16,919	21,666
10	18,307	23,209
11	19,675	24,725
12	21,026	26,217
13	22,362	27,688
14	23,685	29,141
15	24,996	30,578
16	26,296	32
17	27,587	33,409
18	28,868	34,805
19	30,144	36,191
20	31,410	37,566

PŘÍLOHA P 5 TABULKY K VÝPOČTU H1

Hypotéza číslo 1: Předpokládám, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem netradičních studentů a bariérami v nástupu ke vzdělávání na UTB ve Zlíně.

Test dobré shody chi-kvadrát

	Sebedůvěra- obava ze se- lhaní	Málo času- pracovní vytí- žení	Nedostatek finančních prostředků	Nedostatek informací o možnosti stu- dia	Nizká pod- pora v rodině	Mateřská do- volená	Jiné	Σ
30-45 let	33	37	30	25	21	25	23	194
45-60 let	17	19	15	18	8	10	19	106
Σ	50	56	45	43	29	35	42	Σ300

P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
33	32,33	0,67	0,4489	0,0138
37	36,21	0,79	0,6241	0,0172
30	29,1	0,9	0,81	0,027
25	27,8	-2,8	7,84	0,282
21	18,75	2,25	5,062	0,269
25	22,63	2,37	5,6169	0,248
23	27,16	-4,16	17,305	0,637
17	17,66	-0,66	0,4356	0,024
19	19,78	-0,78	0,6084	0,030
15	15,9	-0,9	0,81	0,050
18	15,19	2,81	7,896	0,519
8	10,24	-2,24	5,017	0,489
10	12,36	-2,26	5,569	0,45
19	14,84	4,16	17,3056	1,166
Σ				Σ 4,222

PŘÍLOHA P 6 TABULKY K VÝPOČTU H2

Hypotéza číslo 2: Předpokládám, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi věkem a vybraným faktorem

Test dobré shody chi-kvadrát

	Blízkost školy od bydliště	Perspektiva oboru do budoucna	Prestiž školy	Vidina vyššího výdělku	Další možnost vzdělávání	Možnost změny práce v budoucnu	Rozšíření obzorů	Nutnost pro postup ve stávajícím zaměstnání	Doporučení v mém okolí	
30-45 let	37	48	28	40	53	49	52	39	24	370
45-60 let	25	28	21	17	27	33	34	21	16	222
Σ	62	76	49	57	80	82	86	60	40	Σ592

P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
37	38,75	-1,75	3,0625	0,079
48	47,5	0,5	0,25	0,005
28	30,625	-2,625	6,890	0,224
40	35,625	4,375	19,140	0,537
53	50	3	9	0,18
49	51,25	-2,25	5,0625	0,098
52	53,75	-1,75	3,06	0,056
39	37,5	1,5	2,25	0,06
24	25	-1	1	0,04
25	23,25	1,75	3,0625	0,131
28	28,5	-0,5	0,25	0,008
21	18,375	2,625	6,890	0,374
17	21,375	-4,375	19,140	0,895
27	30	3	9	0,3
33	30,75	2,25	5,0625	0,164
34	32,25	1,75	3,0625	0,094
21	22,5	-1,5	2,25	0,1
16	15	1	1	0,066
Σ				Σ 3,411

PŘÍLOHA P 7 TABULKY K VÝPOČTU H3

Hypotéza číslo 3: Předpokládám, že existuje statisticky vzájemná souvislost mezi studenty vybraného programu a jejich očekáváním od studia.

Test dobré shody chi-kvadrát

	Mi přinese pocit uspokojení	Budu moci budovat kariéru	Mi přinese seberealizaci	Zvýší se moje pravomoc rozhodování	Získání nových znalostí	Celkovou kultivaci osobnosti	Rozšíření znalostí	Všeobecný přehled	Sociální kontakt	Sebevzdělávání	
Andragogika	38	22	35	23	35	27	39	38	27	36	320
Sociální pedagogika	43	47	50	43	52	48	49	48	32	47	459
Σ	81	69	85	66	87	75	88	86	59	83	Σ 779

P	O	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
38	33,27	4,73	22,37	0,672
22	28,34	-6,34	40,19	1,418
35	34,91	0,09	0,008	0
23	27,11	-4,11	16,89	0,623
35	35,73	-0,73	0,532	0,014
27	30,8	-3,8	14,44	0,468
39	36,14	2,86	8,17	0,226
38	35,32	2,68	7,18	0,203
27	24,23	2,77	7,67	0,316
36	34,09	1,91	3,64	0,106
43	47,72	-4,72	22,27	0,466
47	40,65	6,35	40,32	0,99
50	50,08	-0,08	0,006	0
43	38,88	4,12	16,97	0,436
52	51,26	0,74	0,547	0,01
48	44,19	3,81	14,51	0,328
49	51,85	-2,85	8,12	0,156
48	50,67	-2,67	7,12	0,14
32	34,76	-2,76	7,61	0,218
47	48,90	-1,9	3,61	0,073
Σ				Σ 6,863